

2

Η επίσημη άπεικόνιση της ελληνικής οικονομίας και των εξελίξεών της

ΠΕΡΙΟΡΙΣΜΕΝΗ ΑΝΑΠΤΥΞΗ ΑΛΛΑ ΠΑΝΤΑ ΧΩΡΙΣ ΠΡΟΒΛΗΜΑΤΑ ΑΠΑΣΧΟΛΗΣΕΩΣ ΚΑΤΑ ΤΟ 1980

Τά σοβαρότερα προβλήματα παραμένουν ο έντονος πληθωρισμός, η αυξανόμενη ελλειμματικότητα στο ισοζύγιο πληρωμών, οι μειωμένες καταθέσεις και η απουσία ουσιώδους αλλαγής στη δομή της ελληνικής οικονομίας μολονότι στις 1.1.81 εισερχόμαστε στην ΕΟΚ

Η Έκθεση του Διοικητή της Τραπεζής της Ελλάδος Καθηγητή ΞΕΝ. ΖΟΛΩΤΑ

ΓΙΑ ΤΕΧΝΙΚΟΥΣ λόγους δημοσιεύεται καθυστερημένα από τις στήλες του «Οικονομικού Ταχυδρόμου» η έτήσια έκθεση του Διοικητή της Τράπεζας Ελλάδος καθηγητή κ. Ξεν. Ζολώτα επί του ισολογισμού του ιδρύματος για το 1979. Όπως κάθε χρόνο ο υπεύθυνος σύμβουλος της Κυβερνήσεως σε θέματα νομοιομοιωτικής πολιτικής διατύπωσε τις παρατηρήσεις του για τις εξελίξεις στην ελληνική οικονομία κατά τον περασμένο χρόνο, τις προβλέψεις του για το 1980, καθώς και τις υποδείξεις του για την αποτελεσματικότερη αντιμετώπιση των οικονομικών προβλημάτων. Αρμόδιοι συνεργάτες του «Οικονομικού» παρουσίασαν ήδη τα κυριότερα σημεία των διαπιστώσεων και υποδείξεων, καθώς και τις πρώτες παρατηρήσεις της εφημερίδας μας. Η δημοσίευση της όμιλίας του κ. Ζολώτα προς τους μετόχους της Τράπεζας δίνει την ευκαιρία στους αναγνώστες μας να ενημερωθούν με πληρότητα στον πρώτο επίσημο ισολογισμό της πορείας της ελληνικής οικονομίας το 1979 και τις εξελίξεις και προοπτικές για το τρέχον έτος.

I. ΑΠΟΤΕΛΕΣΜΑΤΑ ΤΗΣ ΧΡΗΣΕΩΣ 1979

Κύριοι Μέτοχοι,

Τά ακαθάριστα έσοδα της Τραπεζής της χρήσεως του 1979 έφθασαν σε 7.394.452.921 δρχ. και οι συνολικές δαπάνες λειτουργίας της, στις οποίες περιλαμβάνονται οι αποσβέσεις και προβλέψεις, σε 3.813.910.858 δρχ. Πραγματοποιήθηκαν επομένως καθαρά κέρδη 3.580.542.063 δρχ.

Από τά καθαρά κέρδη της χρήσεως διατέθηκαν, σύμφωνα με τό άρθρο 71 του Καταστατικού, 128.357.712 δρχ. για τήν καταβολή πρώτου μερίσματος, πού αντίστοιχούν στο 12% του καταβεβλημένου μετοχικού κεφαλαίου. Έπειδή τό μετοχικό κεφάλαιο της Τραπεζής, προτείνουμε στη Γενική Συνέλευση, εκ μέρους του Γενικού Συμβουλίου και μετά από σχετική άποψη του, να διατεθούν, σύμφωνα με τό ίδιο άρθρο και 126.320.288 δρχ. για τήν καταβολή πρόσθετου μερίσματος. Έτσι, προτείνουμε να διανεμηθούν συνολικά από τά κέρδη 254.678.000 δρχ. Σύμφωνα με τήν πρόταση αυτή τό μερίσμα κατά μετοχή θα είναι 500 δρχ., έναντι 440 δρχ. της προηγούμενης χρήσεως.

Τό άρθρο 71 του Καταστατικού προβλέπει επίσης ότι τό ύπόλοιπο

ποσό των κερδών, μετά τήν καταβολή και του πρόσθετου μερίσματος, περιέρχεται στο Έλληνικό Δημόσιο, ως συμμετοχή του στα κέρδη της Τραπεζής. Για τή χρήση του 1979 τό ποσό αυτό ανέρχεται σε 3.225.864.063 δρχ.

Τά συνολικά ακαθάριστα έσοδα της Τραπεζής, μετά τήν άφαίρεση των χρεωστικών τόκων, αυξήθηκαν τό 1979 κατά 1.618.460.558 δρχ. ή 28% σε σύγκριση με τά έσοδα του 1978. Η αύξηση αυτή των ακαθάριστων εσόδων προήλθε από τό κούσ από τίς τοποθετήσεις στο έξωτερικό των διαθέσιμων σε συνάλλαγμα της Τραπεζής και από τίς έν γενεί χορηγήσεις της Τραπεζής προς τήν οικονομία.

Οι συνολικές δαπάνες λειτουργίας της Τραπεζής αυξήθηκαν σε σύγκριση με τήν προηγούμενη χρήση κατά 390.914.753 δρχ. ή 11,4%. Ειδικότερα, οι δαπάνες για άποδοχές του προσωπικού, συντάξεις και εισφορές της Τραπεζής στα ασφαλιστικά ταμεία αυξήθηκαν κατά 338.324.466 δρχ. ή 11,9%. Η αύξηση αυτή όφείλεται στις γενικές μισθολογικές αυξήσεις πού χορηγήθηκαν στους τραπεζικούς υπαλλήλους και στη βαθμολογική και μισθολογική εξέλιξη του προσωπικού.

II. ΕΞΕΛΙΞΕΙΣ ΚΑΙ ΠΡΟΒΛΗΜΑΤΑ ΤΗΣ ΕΛΛΗΝΙΚΗΣ ΟΙΚΟΝΟΜΙΑΣ

1. Γενικές οικονομικές εξελίξεις και προοπτικές

Η πορεία της ελληνικής οικονομίας κατά τό 1979 έπηρεάστηκε σε μεγάλο βαθμό από τή νέα ένεργειακή κρίση, τήν επιτάχυνση του πληθωρισμού και τήν επιβράδυνση του ρυθμού αύξησης του εισοδήματος στις χώρες του ΟΟΣΑ, με τίς όποιες η Έλλάς διατηρεί ισχυρούς οικονομικούς δεσμούς. Οι δυσμενείς αυτές διεθνείς οικονομικές εξελίξεις συνέπεσαν με μία δύσκολη φάση της ελληνικής οικονομίας κατά τήν όποια η έμφαση της οικονομικής πολιτικής είχε συγκεντρωθεί στην άποκλιμάκωση του πληθωρισμού. Κάτω από τίς δυσμενείς αυτές έξωτερικές οικονομικές συνθήκες, πού ήταν σε μεγάλο βαθμό άπρόβλεπτες, ήταν αναπόφευκτη η άποδυνάμωση της αντιπληθωριστικής πολιτικής. Τό αποτέλεσμα ήταν να μή καταστεί δυνατή η πραγματοποίηση των οικονομικών στόχων πού είχε θέσει η Κυβέρνηση

για τό 1979. Αντίθετα, σημειώθηκε σοβαρή επιτάχυνση του πληθωρισμού, επιδείνωση του ισοζυγίου πληρωμών και επιβράδυνση του ρυθμού αύξησης του ακαθάριστου εγχώριου προϊόντος.

Με βάση τά τελευταία διαθέσιμα στοιχεία, η αύξηση του ακαθάριστου εθνικού προϊόντος σε σταθερές τιμές έκτιμάται για τό 1979 σε 3,9%, έναντι 5,9% τό 1978. Παρά τήν επιβράδυνση αυτή, η έσοδος του ακαθάριστου εθνικού εισοδήματος κατά τό 1979 πρέπει να θεωρηθεί ίκανοποιητική κάτω από τίς νέες οικονομικές συνθήκες πού διαμορφώθηκαν μετά τήν άνατίμηση του πετρελαίου, συγκρίνεται δε με αντίστοιχο μέσο ποσοστό αύξησης 1% στις χώρες της ΕΟΚ.

Ποράλληλα, διατηρήθηκε σε ύψηλά επίπεδα η άπασχόληση, ενώ ο άριθμός των άνέργων ήταν ύψηλός ή και αυξήθηκε σε πολλές χώρες του ΟΟΣΑ. Συγκεκριμένα ό συνολικός άριθμός των άνέργων στις χώρες αυτές (πλήν της Τουρκίας) έφτα

σε τό δεύτερο εξάμηνο του 1979 τά 16,5 εκατομμύρια άτομα.

Η υποχώρηση του ρυθμού άνόδου του ακαθάριστου εγχώριου προϊόντος στο 1979 όφείλεται έν μέρει σε έκτακτους παράγοντες. Τό άγροτικό ελσόδημα σε σταθερές τιμές έκτιμάται ότι μειώθηκε κατά 5% μετά τήν επάνοδο σε περισσότερο άμαλά επίπεδα των στρεμματικών άποδόσεων, πού είχαν έμφανιστεί άπότομη άνοδο στο 1978 λόγω των έξαιρετικά ευνοϊκών καιρικών συνθηκών πού επικράτησαν, ενώ συγκρώνως κατά τό 1979 όρισμένες καλλιέργειες υπέστησαν ζημιές λόγω θεομηνιών. Η επιβράδυνση του ρυθμού αύξησης του ακαθάριστου εθνικού προϊόντος όφείλεται επίσης, σε σημαντικό βαθμό, στις επιδράσεις πού είχε στα πραγματικά εισοδήματα και στην έξωτερική



κή ζήτηση ή μεγάλη άνατίμηση των προϊόντων πετρελαίου και των πρώτων ύλων, όπως και η βαθμιαία μεταστροφή της οικονομικής πολιτικής σε περισσότερο περιοριστική από όσο είχε αρχικά άποφασιστεί, μετά τήν έκδήλωση της νέας ένεργειακής κρίσεως και των δυσμενών επιπτώσεων της στο έξωτερικό επίπεδο των τιμών και στο ισοζύγιο πληρωμών. Οι μακροοικονομικές επιπτώσεις της ένεργειακής κρίσεως και της περιοριστικής δημοσιονομικής, νομισματικής και έσοδηματικής πολιτικής πού εφαρμόστηκε στο 1979 άντανακλώνονται στη σοβαρή επιβράδυνση του ρυθμού αύξησης του πραγματικού διαθέσιμου ιδιωτικού εισοδήματος και της ιδιωτικής καταναλώσεως.

Ειδικότερα, η αύξηση της ιδιωτικής καταναλώσεως σε σταθερές τιμές έκτιμάται για τό 1979 σε 2,5%, έναντι αντίστοιχου ρυθμού αύξησης 5,4% στο 1978. Έξάλλου, ό έξωτερικός τομέας, κυρίως λόγω της μεγάλης αύξησης του όγκου των εισαγωγών (κατά 6% περίπου μεταξύ 1978 και 1979), άσκησε σημαντική μειωτική επίδραση στο πραγματικό ακαθάριστο εγχώριο προϊόν κατά 0,8 περίπου της ποσοστιαίας μονάδας τό 1979, έναντι αυξητικής επιδράσεως κατά 1 περίπου ποσοστιαία μονάδα στο 1978. Συγχρόνως, η χειροτέρευση των όρων έμπορίου κατά 5,0% μεταξύ 1ανουαρίου — Νοεμβρίου 1978 και του αντίστοιχου ένδεκαμήνου του 1979, πού όφείλεται κυρίως στην άνατίμηση του πετρελαίου, άσκησε περιοριστικές επιδρά

σεις στην έξωτερική ζήτηση και στην οικονομική δραστηριότητα.

Υπό τήν επίδραση των πίο πάνω παραγόντων ή υποχώρηση κατά τό 1979 του ρυθμού αύξησης του ακαθάριστου εθνικού προϊόντος, σε σύγκριση τόσο με τό 1978 όσο και με τό στόχο πού είχε αρχικά θέσει η Κυβέρνηση, ήταν αναπόφευκτη. Δυστυχώς, οι δυσμενείς διεθνείς έξωτερικές συνθήκες έξακολούθουν να ισχύουν και κατά τό τρέχον έτος και να επηρεάζουν σε σημαντικό βαθμό τήν πορεία της ελληνικής οικονομίας, ιδιαίτερα τήν οικονομική δραστηριότητα, τό ισοζύγιο πληρωμών και τό έξωτερικό επίπεδο τιμών. Ειδικότερα, προβλέπεται περαιτέρω επιβράδυνση του ρυθμού αύξησης του ακαθάριστου εθνικού προϊόντος και έξωτερικές οικονομικές συνθήκες, είναι άναπόφευκτη, άν ληφθεί υπόψη η άνάγκη να συνεχιστεί ή εφαρμογή περιοριστικής οικονομικής πολιτικής για τόν έλεγχο του πληθωρισμού και τήν προστασία του ισοζυγίου πληρωμών.

Ο πληθωρισμός σημείωσε έξαρση στο 1979. Ο δείκτης τιμών καταναλωτή αυξήθηκε κατά 24,8% στη διάρκεια του 1979, ενώ σε μέση επίπεδα η αύξηση ήταν 19%. Έξάλλου, ό άποπληθωριστής του εθνικού προϊόντος έμφάνισε αύξηση 18,5% στο 1979, έναντι 13% στο 1978. Οι αυξήσεις αυτές είναι κατά πολύ ύψηλότερες από τούς στόχους πού είχε θέσει η Κυβέρνηση και όφείλονται, όπως αναφέρθηκε, σε μεγάλο βαθμό σε έκτακτους παράγοντες. Συγκεκριμένα, η αύξηση των τιμών των προϊόντων πετρελαίου υπολογίζεται ότι συνέβαλε άμεσα και έμμεσα κατά 5,3 περίπου ποσοστιαίες μονάδες στην άνοδο του δείκτη τιμών καταναλωτή, ενώ άλλες 3 περίπου ποσοστιαίες μονάδες της άνόδου του δείκτη τιμών καταναλωτή όφείλονται στη σταδιακή εφαρμογή του κυβερνητικού προγράμματος για τήν όμαλοποίηση των τιμών όρισμένων άγροτικών έφοδίων και προϊόντων με τήν κατάργηση επιδοτήσεων πού επιβάρυναν τόν προϋπολογισμό με σημαντικά ποσά, και όδηγούσαν στη διόγκωση του έλλειμματος του δημόσιου τομέα. Σημειώνεται ότι ή σταδιακή κατάργηση των επιδοτήσεων, όπως και ή άναπροσαρμογή των τιμών άγαθών και υπηρεσιών πού προσφέρονται από δημόσιες επιχειρήσεις, μολονότι συνέβαλαν στην άνοδο του δείκτη τιμών, ούσιαστικά άποτελούν έξυγιαντικά μέτρα, έφόσον περιορίζεται τό έλλειμμα του δημόσιου τομέα και έτσι έξουθετώνεται μια βασική πηγή πληθωριστικών πιέσεων. Έξάλλου, η έξυγιάνση του κλώματος των κτηνοτροφικών προϊόντων είναι και προϋπόθεση για τήν ένίσχυση της κτηνοτροφικής παραγωγής. Τέλος, στην αύξηση του πληθωρισμού συνέβαλε ή άνατίμηση στη διεθνή αγορά πολλών βασικών πρώτων ύλων, τροφίμων και ήμικατεργασμένων προϊόντων.

Είναι επομένως σαφές ότι ή άύξηση του πληθωρισμού στο 1979, όπως και ή διέγνωση του έλλειμματος του ισοζυγίου πληρωμών, όφείλονται κατά μέγα μέρος σε έξωτερικούς παράγοντες πού δέν υποσώσαν να προβλεφθούν και πού λιγότερο να έξουδετερωθούν. Παράλληλα όμως, οι εξελίξεις στο επίπεδο των τιμών και στο ισοζύγιο πληρωμών είναι σε σημαντικό

βαθμό άποτέλεσμα των πληθωριστικών πιέσεων πού συσσωρεύτηκαν στο νομικό σύστημα στα άμέσως προηγούμενα του 1979 χρόνια, έξαιτίας των μεγάλων αυξήσεων των δημόσιων δαπανών (ιδίως των καταναλωτικών), των πιστώσεων προς τόν ιδιωτικό τομέα της οικονομίας, της προσφοράς χρημάτων και των χρηματικών εισοδημάτων (μισθών και ήμερομισθίων, κερδών, άγροτικών εισοδημάτων), πέρα από τά όρια άντοχής της ελληνικής οικονομίας. Όπως χαρακτηριστικά τόνισε ο κ. Πρόεδρος της Κυβερνήσεως σε όμιλία του τόν περασμένο Σεπτέμβριο κατά τά έγκαινία της Διεθνούς Έκθέσεως Θεσσαλονίκης, «ό πληθωρισμός όφείλεται τόσο σε έξωτερικούς όσο και σε έξωτερικούς παράγοντες. Και οι έξωτερικοί μέν είναι ή αύξηση των τιμών των πρώτων ύλων και του πετρελαίου, ενώ έσωτερικοί είναι ή ύπέρμετρη αύξηση των πιστώσεων, των δημόσιων δαπανών και πού παντός των εισοδημάτων, πού αυξήθηκαν διπλά από τόν τιμάρθμο. Όλα αυτά ήταν φυσικό να όδηγούσαν στην υπερέθμιση της οικονομίας μας και δι' αυτής στη διόγκωση του πληθωρισμού».

Ηδη από τό καλοκαίρι του 1978 ή οικονομική πολιτική είχε αρχίσει να παίρνει βαθμιαία περιοριστική κατεύθυνση. Η νέα ένεργειακή κρίση και οι σοβαρές επιπτώσεις πού είχε στο έξωτερικό επίπεδο των τιμών και στο ισοζύγιο πληρωμών έπέβαλαν τή λήψη πρόσθετων περιοριστικών μέτρων στο δεύτερο εξάμηνο του 1979, τά όποια τελικά έπηρεάσαν τήν έξωτερική ζήτηση, αλλά και άμεσα τίς εισαγωγές. Η περιοριστική οικονομική πολιτική έκδηλώνεται τόσο στη δημοσιονομική και νομισματική πολιτική, όσο και στην πολιτική εισοδημάτων. Τόν παρελθόντα Αύγουστο άποφασίστηκε περικυπτική και συγκράτηση των δημόσιων δαπανών (έπενδύσεων και καταναλωτικών). Στα πλαίσια της πολιτικής αυτής άποφασίστηκε να συνεχιστεί και ή άναστολή των προσλήσεων προσωπικού από τό Δημόσιο και άλλους δημόσιους ή έλεγχόμενους από τό Κράτος φορείς. Συγχρόνως, άποφασίστηκε σημαντική αύξηση των έπιτοκίων, τόσο των καταθέσεων όσο και των πιστώσεων, και έλήφθησαν συμπληρωματικά μέτρα για τόν άυστηρότερο έλεγχο της ρευστότητας του τραπεζικού συστήματος. Τέλος, στον τομέα της πολιτικής εισοδημάτων άποφασίστηκε να μήν έξεταστεί καμιά άναπροσαρμογή άμοιβών ως τό τέλος του 1979.

Και ό γενικός κρατικός προϋπολογισμός (τακτικός και έπενδύσεων) του 1980, πού ψηφίστηκε από τή Βουλή τόν περασμένο Δεκέμβριο, μπορεί να θεωρηθεί ότι είναι σχετικά περιοριστικός, μολονότι έξακολουθεί να είναι έλλειμματικός (1) και να περιορίζει τά περιθώρια για τήν κάλυψη των άναγκών σε κεφάλαια του ιδιωτικού τομέα της οικονομίας, ιδιαίτερα μετά τήν επιβράδυνση του ρυθμού εισροής ιδιωτικών άποταμιεύσεων στο τραπεζικό σύστημα της χώρας. Η αντιπληθωριστική επίδραση του κρατικού προϋπολογισμού έκδηλώνεται στο ότι ό ρυθμός αύξησης των δημόσιων καταναλωτικών δαπανών υπολείπεται κατά 2,5 ποσοστιαίες μονάδες περίπου από τόν προ

βλεπόμενο μέσο ρυθμό πληθωρισμού για το 1980, ενώ έχει προγραμματιστεί απόλυτη μείωση κατά 6,3 δις δρχ. (σε σύγκριση με τις πραγματοποιήσεις του 1979) του κρατικού προγράμματος επενδύσεων.

Εξάλλου, η Νομισματική Έπιτροπή, με το νομισματικό πρόγραμμα που έγκρισε για το 1980, έχει καθορίσει στόχο για την πιστωτική επέκταση προς τον ιδιωτικό τομέα χαμηλότερο από τον προγραμματισθέντα αντίστοιχο ρυθμό πληθωρισμού. Συγκεκριμένα, ο στόχος για την αύξηση των πιστώσεων προς τον ιδιωτικό τομέα είναι 13% (έναντι αντίστοιχης αύξησης 19% στο 1979). Το γεγονός ότι και η νομισματική πολιτική έχει γίνει περισσότερο περιοριστική. Με τη συνεπή εφαρμογή της πολιτικής αυτής αναμένεται να μειωθεί βαθμιαία η ρευστότητα της οικονομίας και να αναχαιτισθούν οι πληθωριστικές πιέσεις που συσσωρεύτηκαν στο οικονομικό σύστημα τα τελευταία χρόνια.

Τέλος, η εφαρμογή της περιοριστικής εισοδηματικής πολιτικής που έχει αποφασίσει η Κυβέρνηση θα οδηγήσει στη συγκράτηση του αύξηστικού ρυθμού των χρηματικών εισοδημάτων (μισθών, ημερομισθίων, άροστικών εισοδημάτων, κερδών κ.λπ.) σε όρια συνεπή με την επιδίωξη για την αποκλιμάκωση του πληθωρισμού στο 1980, τη βαθμιαία σταθεροποίηση της οικονομίας και την προστασία του ισοζυγίου πληρωμών της χώρας.

Η δημοσιονομική, νομισματική - πιστωτική και εισοδηματική πολιτική που εφαρμόζεται αναμένεται να συμβάλει στην υποχώρηση του πληθωρισμού, σε συνδυασμό όμως και με τις μακροοικονομικές επιπτώσεις της άναμνησης του πετρελαίου, εκτιμάται ότι θα οδηγήσει, όπως ήδη αναφέρθηκε, σε περαιτέρω επιβράδυνση του αύξηστικού ρυθμού της οικονομικής δραστηριότητας και του εθνικού εισοδήματος στο 1980. Με βάση τα σημερινά δεδομένα, η αύξηση του ακαθάριστου εθνικού προϊόντος θα είναι πολύ περιορισμένη στο 1980, δεν προβλέπεται όμως να αντιμετωπίσει η χώρα σοβαρά προβλήματα ανεργίας. Οι νομισματικές αρχές θα αποβλέψουν στη συνεπή εφαρμογή της νομισματικής και πιστωτικής πολιτικής που διαγράφεται στο νομισματικό πρόγραμμα για το 1980. Παράλληλα όμως, θα παρακολουθούν με ιδιαίτερη προσοχή τις επιπτώσεις που μπορεί να έχει η νομισματική και γενικότερα η εφαρμόζομενη οικονομική πολιτική στην εξέλιξη της δραστηριότητας του ιδιωτικού τομέα της οικονομίας και έχουν την πρόθεση να παρέμβουν έγκαιρα αν, κατά την εφαρμογή της πολιτικής αυτής παρατηρηθούν αντιδράσεις της οικονομίας που θα προαιωνίζαν σοβαρότερη οικονομική χαλάρωση. Σημειώνεται πάντως ότι δεν έχει διαφανεί επί του παρόντος τέτοιος κίνδυνος. Με το κλίμα που επικρατεί στην οικονομία, η δαπάνη για κατανάλωση και οι τοποθετήσεις ή επενδύσεις που έχουν κίνητρο τη διασφάλιση έναντι του πληθωρισμού έξοκαλοουθούν να κινούνται σε σχετικά υψηλά επίπεδα, με αποτέλεσμα να διατηρούνται σχετικά ικανοποιητικά, κάτω από τις σημερινές διεθνείς και εσωτερικές οικονομικές συνθήκες, επίπεδο οικονομικής δραστηριότητας και άπασχολήσεως.

2. Νομισματική και πιστωτική πολιτική

Όπως αναφέρθηκε, κεντρικοί στόχοι της νομισματικής πολιτικής για το 1980 είναι η συγκράτηση των ρυθμών αύξησης της νομισματικής κυκλοφορίας και των πιστώσεων σε επίπεδα χαμηλότερα από την προβλεπόμενη αύξηση του χρηματικού ακαθάριστου εθνικού προϊόντος, με αντικειμενικό σκοπό τη νομισματική πολιτική να συμβάλει στην αποκλιμάκωση του πληθωρισμού και στη συγκράτηση του ελλείμματος του Ισοζυγίου πληρωμών σε επίπεδα που η χρηματοδότησή του να μην προσκρούει σε δυσχέρειες.

Επισημαίνεται πάντως ότι σοβαρό πρόβλημα, το οποίο έχει γίνει όξυτερο τους τελευταίους μήνες, είναι η επιβράδυνση του ρυθμού εισροής ιδιωτικών καταθέσεων

στο πιστωτικό σύστημα της χώρας, γεγονός που δυσχεραίνει την ικανοποίηση από αποταμιευτικούς πόρους ακόμη και της μικρότερης συνολικής πιστωτικής επεκτάσεως προς το δημόσιο και τον ιδιωτικό τομέα που έχει προγραμματιστεί για το 1980. Η επιβράδυνση της εισροής καταθέσεων στο πιστωτικό σύστημα πρέπει να αποδοθεί εν μέρει σε κυκλικούς λόγους, δηλαδή στη μείωση του ποσοστού της αποταμιεύσεως στο ακαθάριστο εθνικό προϊόν, ή οποία σημειώνεται σε περίοδο επιβραδύνσεως του άνοδικού ρυθμού της οικονομίας. Η κυριότερη όμως αιτία πρέπει ίσως να αναζητηθεί στον υψηλό πληθωρισμό και στις πληθωριστικές προσδοκίες που επικρατούν στην οικονομία, οι οποίες ενισχύουν τη ροπή για κατανάλωση (κυρίως έπιστευση αγορών διαρκών καταναλωτικών αγαθών) και την προτίμηση του κοινού προς πραγματικά περιουσιακά στοιχεία. Τέλος, ανασταλτική επίδραση στην αύξηση της διοχετεύσεως αποταμιεύσεων στην οικονομία μέσω του πιστωτικού συστήματος άσκει η μείωση των πραγματικών αποδόσεων των καταθέσεων, παρά τη σημαντική αύξηση των επιτοκίων (κατά 3—4 ποσοστιαίες μονάδες) από τον παρελθόντα Σεπτέμβριο, η οποία εν μέρει μόνο αντισταθμίζει την επιτάχυνση του πληθωρισμού. Επομένως, προϋπόθεση για την άποκατάσταση ικανοποιητικού ρυθμού αύξησης των καταθέσεων είναι η βελτίωση της πραγματικής αποδόσεώς τους, ή οποία θα καταστεί δυνατή με την υποχώρηση του πληθωρισμού. Στη μεταστατική όμως περίοδο, δηλαδή μέχρις ότου ο πληθωρισμός συμπίπτει σε χαμηλότερα επίπεδα, για να διατηρηθεί η ελκυστικότητα των αποταμιευτικών καταθέσεων, είναι σκόπιμη η ύψωση των επιτοκίων, όπως επίσης και η προσαρμογή τους προς την εξέλιξη των επιτοκίων στο εξωτερικό. Το τελευταίο θα καταστεί περισσότερο άπαραίτητο για λόγους Ισοζυγίου πληρωμών, ιδιαίτερα μετά τη λειτουργία της αγοράς συναλλάγματος και τη βαθμιαία κατάργηση των συναλλαγματικών περιορισμών, η οποία προβλέπεται από τη συμφωνία ένταξεως της χώρας στην ΕΟΚ.

Από το άλλο μέρος, άσκειται πίεση στην προσφορά χρήματος από τα μεγάλα έλλειμματα του δημόσιου τομέα. Το συνολικό έλλειμμα του δημόσιου τομέα (που περιλαμβάνει, εκτός από την Κεντρική Διοίκηση, τους δημόσιους οργανισμούς και τις δημόσιες επιχειρήσεις) εκτιμάται, σε ταμειακή βάση, για το 1980 σε 93 δις δρχ και υπολογίζεται ότι θα άπορροφήσει τό μισό περίπου των διαθέσιμων χρηματοδοτικών πόρων οι όποιοι διοχετεύονται στην οικονομία μέσω των έλεγχομένων άγωγών. Μολοντί το έλλειμμα τούτου άφείλεται εν μέρει σε κυκλικούς λόγους, δηλαδή στην επίδραση που άσκει στα δημόσια έσοδα η επιβράδυνση και η χρηματοδότησή του μέσω του τραπεζικού συστήματος, κατά σημαντικό ποσοστό από την Τράπεζα της Ελλάδος, άσονται δυσμενείς επιπτώσεις στις νομισματικές συνθήκες της χώρας. Αύτοί είναι οι λόγοι για τους άποίους η μείωση του έλλείμματος του δημόσιου τομέα και η κάλυψη ενός σταθερά ούδανόντου ποσοστού τούτου με άπευθείας ποσφυγή στην άγορά χρήματος και κεφαλαίου άποτελούν βασικές επιδιώξεις της οικονομικής πολιτικής της Κυβερνήσεως.

Η νομισματική πολιτική από τον περασμένο χρόνο έχει άρχισεί να σπoιζείται σε μεγαλύτερη έκταση στην πολιτική επιτοκίων. Σημαντικό βήμα προς αυτή την κατεύθυνση είναι η άποφασισθείσα αύξηση των επιτοκίων των τραπεζικών πιστώσεων κατά 1 ποσοστιαία μονάδα τον περασμένο Ιούλιο και, εν συνεχεία, τόσο των επιτοκίων των πιστώσεων όσο και των καταθέσεων κατά 3—4 ποσοστιαίες μονάδες από τον περασμένο Σεπτέμβριο. Η αύξηση αυτή των επιτοκίων άσκει άνασταλτικές επιδράσεις στη ζήτηση πιστώσεων από τις ιδιωτικές επιχειρήσεις και περιόισε, στους τελευταίους μήνες του περασμένου έτους, την άπόκλιση της πιστωτικής επεκτάσεως των έμποικων Τραπεζών προς τον ιδιωτικό τομέα της οικονομίας από

τον αντίστοιχο στόχο που είχε τεθεί στο νομισματικό πρόγραμμα για το 1979. Στην επιβράδυνση του ρυθμού αύξησης των πιστώσεων τους τελευταίους μήνες του 1979 συνέβαλε επίσης η στενότητα ρευστότητας που αντιμετώπισαν οι άμφορικές Τράπεζες, λόγω τόσο του βραδύτερου ρυθμού αύξησης των ιδιωτικών καταθέσεων όσο και του άυτηπρότερου νομισματικού έλεγχου που άσκησαν οι νομισματικές άρχές, άφενός με την καθιέρωση ύψηλων επιτοκίων ποινής επί των ύπερναληψέων των έμπορικων Τραπεζών από την Τράπεζα της Ελλάδος μέσω των τρεχούμενων λογαριασμών τους και άφετέρου με την αύξηση των ύποχρεωτικών τοποθετήσεων των Τραπεζών σε έντο. κα γραμμάτια του Δημοσίου. Τελικά όμως, η συνολική αύξηση των πιστώσεων προς τον ιδιωτικό τομέα της οικονομίας κατά τό 1979 έφτασε τό 19% και ήταν 4 περίπου ποσοστιαίες μονάδες μικρότερη άπό την αύξηση του χρηματικού άκαθάριστου εθνικού προϊόντος. Η άπόκλιση άπό τό στόχο του νομισματικού προγράμματος ήταν 2 ποσοστιαίες μονάδες, ενώ στα άμέσως προηγούμενα χρόνια οι άποκλίσεις μεταξύ των στόχων και των αντίστοιχων πραγματοποιήσεων ήταν κατά πολύ μεγαλύτερες. Εξάλλου, η κυκλοφορία τραπεζογραμματίων κινήθηκε περίπου μέσα στα όρια που καθόριζε τό νομισματικό πρόγραμμα.

Από τό άλλο μέρος, όπως ήδη αναφέρθηκε, η αύξηση των επιτοκίων των καταθέσεων δέν άποδείχτηε έπαρκής για να άποκαταστήσει ύψηλό ρυθμό εισροής ιδιωτικών άποταμιεύσεων στο τραπεζικό σύστημα. Ο ρυθμός αύξησης των ιδιωτικών καταθέσεων έμφάνισε περιορισμένη άνάκαμψη κατά την πρώτη περίοδο που άκολούθησε την αύξηση των επιτοκίων τον περασμένο Σεπτέμβριο, εν συνεχεία όμως σημείωσε νέα επιβράδυνση που συνεχίστηκε και έγινε έντονότερη στους πρώτους μήνες του τρέχοντος έτους, με άποτέλεσμα να άνατιμετωπίζονται δυσχέρειες για τη στρίψη και της σημαντικά μικρότερης πιστωτικής επεκτάσεως που προβλέπει τό νομισματικό πρόγραμμα για τό 1980, χωρίς ύπερβόση των στόχων που έχουν τεθεί για την αύξηση της νομισματικής κυκλοφορίας και τό έλλειμμα του Ισοζυγίου πληρωμών. Πρέπει πάντως να σημειωθεί ότι η δυσμενής εξέλιξη των τραπεζικών καταθέσεων στους πρώτους μήνες του τρέχοντος έτους φαίνεται ότι έχει επηρεασθεί, σε σημαντικό βαθμό, και από την παρατεταμένη άπεργία του προσωπικού των Τραπεζών.

Πρόθεση των νομισματικών άρχων είναι να προχωρήσουν, όταν οι γενικότερες οικονομικές συνθήκες των έπιτοκίων, στην άπλευθέρωση των χρηματικών των τραπεζικών χρηρηγήσεων, ώστε τό ύψος και η διάρθρωση τους να άνατανα κλά τις συνθήκες της αγοράς, ή δε έπιλογή των χρηματοδοτήσεων των Τραπεζών να γίνεται με βάση άυτηπρά κριτήρια. Τά πλεονεκτήματα από την άπλευθέρωση των επιτοκίων των χρηρηγήσεων θα είναι σημαντικά και άναφέρονται κυρίως στην όρθολογικότερη κατανομή των πιστώσεων ύπερ των περισσότερων δυναμικών κλάδων και των άποδοτικότερων επιχειρήσεων. Οι νομισματικές άρχές προανατολίζονται επίσης στη βαθμιαία άπλευθέρωση των επιτοκίων των καταθέσεων και στην παροχή έλευθερίας στις Τράπεζες να έπιλέγουν τις μορφές των καταθέσεων που θα δέχονται και να καθορίζουν τά σχετικά έπιτόκια και τη διάρθρωση τους σύμφωνα με τις άπαιτήσεις και τις συνθήκες της αγοράς, με αντικειμενικό σκοπό την ένίσχυση της ροής ιδιωτικών άποταμιεύσεων στο τραπεζικό σύστημα της χώρας. Το πρώτο βήμα προς την κατεύθυνση αυτή ήταν η άπλευθέρωση των επιτοκίων των καταθέσεων Έλλάδος νομισματικών σε δολάρια Η. Π. Α. και Κανονιστικό σε λίρες Άγγλίας, τά όποια από τον περασμένο μήνα άποφασιστεύονται έλεύθερα οι Τράπεζες με τους πελάτες τους.

Συνιστάμενη των πίο πάνω μετοβολών που προγραμματίζονται είναι η άποκατάσταση του ρόλου του επιτοκίου στην κινήτοποίηση

και την κατανομή των άποταμιευτικών πόρων της χώρας και η ένίσχυση του ρόλου της άγοράς χρηματος και κεφαλαίου, ή ανάπτυξη της όποιας παρακλύεται σε σημαντικό βαθμό από τη σημερινή διάρθρωση των έπιτοκίων και από την εύχρεια εύθηνου δανεισμού του Κράτους και όρισμένων άλλων δημοσίων φορέων και έδικών πιστωτικών οργανισμών από την Τράπεζα της Ελλάδος. Σημειώνεται ότι ή διαμόρφωση των έπιτοκίων με βάση τις συνθήκες της αγοράς, είναι επίσης προϋπόθεση και για να καταστεί δυνατή ή κατάργηση σωρείας έξειδικεμένων πιστωτικών κανόνων και λεπτομερειών ρυθμίσεων που, ενώ ή άποτελεσματικά κτήτα τους στην έπιδικόμνη κατανομή των πιστώσεων είναι περιορισμένη, στην πράξη είναι πηγή σοβαρών διαταραχών στη λειτουργία του χρηματοδοτικού μηχανισμού της χώρας, έξασθενίζουν τον άναγωνισμό και έμμοουργούν σοβαρά έμπόδια στον έκσυγχρονισμό και την ένίσχυση της άναγωνιστικότητας του τραπεζικού συστήματος.

Τέλος, η έλεύθερη διακύμανση των επιτοκίων, τόσο των τραπεζικών χρηρηγήσεων όσο και των τραπεζικών καταθέσεων σε δραχμές και συναλλάγμα, άνάλογα με τις μεταβολές των οικονομικών συνθηκών στο έσωτερικό και στο έξωτερικό, θα μπορεί να άσκει σταθεροποιητική επίδραση στην έσωτερική οικονομία και στο Ισοζύγιο πληρωμών της χώρας. Η άπλευθέρωση των επιτοκίων και ή διασύνδεσή τους με τις αντίστοιχες εξέλιξεις στις διεθνείς χρηματαγορές είναι άναγκαία για την όμαλή λειτουργία της αγοράς συναλλάγματος, αλλά και για λόγους Ισοζυγίου πληρωμών.

Πρέπει πάντως να διευκρινισθεί ότι ή παρούσα στιγμή, κατά την όποια οι προσπάθειες συγκεντρώνονται στην άποκλιμάκωση του πληθωρισμού, δέν είναι ίσως ή πλέον κατάλληλη για την άπλευθέρωση των επιτοκίων. Οι σημερινές συνθήκες έπιβάλλουν τη γενική ύψωση των επιτοκίων, τόσο των πιστώσεων όσο και των καταθέσεων σε τρόπο ώστε να βελτιωθεί ή πραγματική άπόδοση των τελευταίων και συγχρόνως να έξασφαλιστεί ή εύθυγράμμιση των έλληνικών επιτοκίων με τά έπιτόκια που Ισχύουν στις ξένες χρηματαγορές. Η άπλευθέρωση των επιτοκίων θα μπορεί να πραγματοποιηθεί, χωρίς να προκληθούν οικονομικές διαταραχές, στο άμέσως επόμενο στάδιο κατά τό όποιο θα έχουν άποκατασταθεί σταθερότερες οικονομικές συνθήκες, θα έχει βελτιωθεί τό οικονομικό κλίμα και θα έχουν άρχισεί να μειώνονται τά έπιτόκια.

Παράλληλα με τά πίο πάνω μέτρα, είναι άπαραίτητο να συνεχιστούν και να ένταθούν οι προσπάθειες που καταβάλλονται για τη συγκράτηση των δημόσιων δαπανών —τακτικών και επενδύσεων— και την αύξηση της άποδόσεως της φορολογίας, με αντικειμενικό σκοπό να περιοριστούν κατά τό δυνατό οι δανειακές άνάγκες και οι πληθωριστικές έπιδράσεις του δημόσιου τομέα. Τονίζεται ότι, μετά τη σοβαρή άποδυνάμωση των μέτρων για τον άμεσο έπηρεασμό των εισαγωγών και την περιορισμένη άποτελεσματικότητα του έλεγχου των τιμών, τό κύριο βάρος για την άποκλιμάκωση του πληθωρισμού και την προστασία του Ισοζυγίου πληρωμών πέφτει στη δημοσιονομική και νομισματική πολιτική, ή όποια ποέπει να έξασκολληθεί να είναι άυστηρά ποιοριστική στη διάρκεια του 1980. Η εφαρμογή ποιοριστικής δημοσιονομικής και νομισματικής πολιτικής είναι επίσης άναγκαία και για την άποτελεσματικότητα της πολιτικής τιμών και εισοδημάτων που έχει έξάγγελσει και έφαρμόζει ή Κυβέρνηση. Η μεμεία έχει άποδείξει ότι είναι δυσχερές ή συγκράτηση του ρυθμού αύξησης των χρηματικών εισοδημάτων —κυρίως ή συμπίεση των κερδών που ποσέχονται από μεσολαβητικούς και άλλες κεσοσοκοπικές δραστηριότητες— σε ποίοδο έντονων πληθωριστικών πιέσεων και ποσοδοκίων, ότων ή άύξηση της ποσοσοός χρούματος και των πιστώσεων διατηρείται σε ύψηλά επίπεδα.

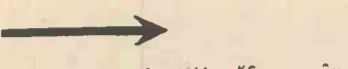
Στό σημείο αυτό πρέπει να τονιστεί ή έφόσον ή άποταμείωση

ως ποσοστό του ακαθάριστου έγχώριου προϊόντος μειώνεται ή ιδιωτικές άποταμιεύσεις έκτρέπονται από τραπεζικές καταθέσεις σε άλλες, ιδίως κεσοσοκοπικές μορφές τοποθετήσεων, άκαμψ και ή πιστή έφαρμογή του νομισματικού προγράμματος που έχει έγκρισει ή Νομισματική Έπιτροπή για τό 1980 είναι ένδεχόμενο να μην έχει τελικά τό άντιπληθωριστικό άποτέλεσμα που είχε άρχικά εκτιμηθεί. Τούτο σημαίνει ότι, έφόσον ή συνολική δαπάνη της οικονομίας διατηρείται σε επίπεδο ύψηλότερο από έκείνο που θεωρείται ή έπιθυμητό κάτω από τις σημερινές διεθνείς και έσωτερικές συνθήκες, είτε έξαιτίας της μείωσης του ποσοστού της άποταμείωσης είτε έξαιτίας της έκτροπής άποταμιεύσεων από τραπεζικές καταθέσεις σε άπευθείας (χωρίς δηλαδή τη μεσολάβηση του τραπεζικού συστήματος) χρηματοδότηση ιδιωτικών δαπανών, περιορίζονται άντιστοίχα τά περιθώρια για την αύξηση των πιστώσεων του τραπεζικού συστήματος, χωρίς να έκδηλωθούν άνεπιθύμητες εξέλιξεις στο έσωτερικό επίπεδο των τιμών και στο Ισοζύγιο πληρωμών. Υπό τις συνθήκες αυτές, τό έλάχιστο που πρέπει να έπιδιωχθεί είναι ή πιστή εφαρμογή του νομισματικού προγράμματος τό όποιο έχει έγκριθεί από τη Νομισματική Έπιτροπή. Παράλληλα όμως, αν τούτο άποδειχθεί άναγκαίο, ή Νομισματική Έπιτροπή πρέπει να έπανεξετάσει τό νομισματικό πρόγραμμα υπό τό φώς των νέων οικονομικών συνθηκών —διεθνών και έσωτερικών— με αντικειμενικό σκοπό την ένίσχυση της άποτελεσματικότητας της νομισματικής πολιτικής. Τό τελευταίο όμως τούτο θα άπαιτήσει και άνάλογες άναπροσαρμογές στη δημοσιονομική πολιτική, ιδιαίτερα στην πολιτική δημόσιων δαπανών.

3. Δημοσιονομική πολιτική

Οι συνολικές δανειακές άνάγκες του δημόσιου τομέα (που περιλαμβάνει τό γενικό κρατικό προϋπολογισμό, τους εκτός του προϋπολογισμού λογαριασμούς του Δημοσίου, τους δημόσιους οργανισμούς και τις δημόσιες επιχειρήσεις) προβλέπεται να αύξηθούν κατά τό τρέχον έτος σε άπόλυτο ποσό. Αντίθετα, ως ποσοστό του ακαθάριστου εθνικού προϊόντος προβλέπεται να μειωθούν. Σε άπόλυτο ποσό εκτιμάται ότι θα φτάσουν τά 93 δις δρχ. (έναντι 89 δις δρχ. τό 1979) και ως ποσοστό του ακαθάριστου εθνικού προϊόντος τό 5,2% (έναντι τό 6,1% τό 1979). Σημαντικά ύψηλότερες (27 δις δρχ., έναντι 15,8 δις δρχ. τό 1979) θα είναι οι δανειακές άνάγκες των δημόσιων επιχειρήσεων, κυρίως έξαιτίας της αύξησης του προγράμματος επενδύσεων της ΔΕΗ. Αντίθετα, τό συνολικό ταμειακό έλλειμμα της Κεντρικής Διοικήσεως (περιλαμβανομένης και της αύξησης των χροεστικών ύπολοίπων των λογαριασμών διαχειρίσεως άροστικών προϊόντων και λοιπών εφοδίων) εκτιμάται για τό 1980 σε 81 δις δρχ. (έναντι 91 δις δρχ. τό 1979) ή σε 4,6% του ακαθάριστου εθνικού προϊόντος (έναντι 6,2% τό 1979).

Με βάση τά άνωτέρω στοιχεία, διαπιστώνεται βελτίωση του κρατικού προϋπολογισμού, ή όποια είναι ουσιαστική, αν ληφθεί ύπόψη ότι τό έλλειμμα του 1980 έπηρεάζει άσχητά από κυκλικούς παράγοντες, δηλαδή από την επιβράδυνση του άνοδικού ρυθμού της οικονομίας, ή όποια έχει άνάλογο άντίκτυπο στα έσοδα από τη φορολογία. Εξάλλου, πρέπει να ληφθεί ύπόψη ότι όρισμένα από τά μέτρα που έλήφθησαν για τη σταθεροποίηση της οικονομίας και την προστασία του Ισοζυγίου πληρωμών έπληξαν κατηγορίες δαπανών ή συναλλαγών που ύπόκεινται σε ύψηλούς φορολογικούς συντελεστές (τέλη κυκλοφορίας και εισφορές στα αυτοκίνητα, φορολογία μεταβιβάσεως άκινήτων κ.ο.κ.). Τό γεγονός ότι ή δημοσιονομική πολιτική έχει γίνει σε σημαντικό βαθμό ποιοριστική προκύπτει επίσης αν άποπληθωριστούν τά ποσά των δη



μόσιων δαπανών. Η αύξηση των δαπανών του τακτικού προϋπολογισμού του 1980 υπολείπεται κατά 2,5 ποσοστιαίες μονάδες του αποπληρωστού του εθνικού εισοδήματος που εκτιμάται για το 1980, ενώ παράλληλα η Κυβέρνηση προχώρησε σε νέα σημαντική περικοπή των διαχειριστικών ελλειμμάτων και των επιδοτήσεων του προϋπολογισμού. Εξάλλου, οι πληρωμές του προγράμματος δημόσιων επενδύσεων σε τρέχουσες τιμές έχουν καθορισθεί κατά 10% περίπου χαμηλότερες σε σύγκριση με το αντίστοιχο ύψος τους στο 1979, ενώ η μείωσή τους σε σταθερές τιμές εκτιμάται σε 25% περίπου.

Πρέπει να ξεκαθαρίσει οι προσπάθειες που καταβάλλει η Κυβέρνηση να συγκρατήσει το ρυθμό αύξησης των δημοσίων δαπανών, παρά τις ισχυρές κοινωνικές πιέσεις που αντιμετωπίζει. Συγχρόνως, το υπουργείο Οικονομικών παίρνει μέτρα για την πληρέστερη σύλληψη της φορολογητέας ύλης και την περιστολή της φοροδιαφυγής, τά οποία επίσης προκαλούν σημαντικές κοινωνικές αντιδράσεις. Παρά τις προσπάθειες όμως που καταβάλλονται, το έλλειμμα της Κεντρικής Διοικήσεως εξακολουθεί να είναι υψηλό και να άσκει σημαντική πίεση στη νομισματική κυκλοφορία. Πρόσθετα προβλήματα δημιουργεί, όπως ήδη αναφέρθηκε, ο τρόπος καλύψεως του ελλείμματος της Κεντρικής Διοικήσεως, όπως και των δημοσίων επιχειρήσεων, από το τραπεζικό σύστημα και σε σημαντικό βαθμό, όμως η έμμεσα, από την Τράπεζα της Ελλάδας.

Τέλος, επισημαίνεται ότι σοβαρά νομισματικά προβλήματα δημιουργούνται από την αύξηση των δανειακών αναγκών των δημοσίων επιχειρήσεων. Τα περιθώρια αξιοχρηματοδότησεως των επιχειρήσεων αυτών έχουν περιορισθεί σε πολύ χαμηλά επίπεδα, σε σχέση με τα προγράμματα επενδύσεών τους, με αποτέλεσμα την προσφυγή σε μεγάλη και αυξανόμενη έκταση στον τραπεζικό δανεισμό, ενώ σε αρκετές περιπτώσεις γίνεται και προσφυγή σε δανεισμό για την κάλυψη και ελλειμμάτων από την τρέχουσα διαχείριση. Επιδίωξη στην προκειμένη περίπτωση πρέπει να είναι η συγκράτηση του υψηλού αυξητικού ρυθμού του κόστους λειτουργίας των δημοσίων επιχειρήσεων και η αναπροσαρμογή των τιμών διαβίσεως των προϊόντων ή των υπηρεσιών που προσφέρουν ώστε να καλύπτουν το κόστος λειτουργίας και επιπλέον να αφήνουν ικανοποιητικά πλεονάσματα από την τρέχουσα διαχείριση για τη χρηματοδότηση σημαντικού μέρους των επενδύσεών τους. Το τελευταίο ισχύει ιδιαίτερα για τις δημοσίες εκείνες επιχειρήσεις που έχουν υπό εκτέλεση μεγάλα προγράμματα επενδύσεων, όπως είναι π.χ. η ΔΕΗ και ο ΟΤΕ. Επίσης, είναι αναγκαίο οι δημοσίες αυτές επιχειρήσεις να στραφούν σε δανεισμό απευθείας από την αγορά, αντί να στρέφονται αποκλειστικά σε τραπεζικό δανεισμό υπό ευνοϊκούς όρους.

4. Προβλήματα Ισοζυγίου πληρωμών

Το Ισοζύγιο πληρωμών σημείωσε σημαντική επιδείνωση στο 1979, η οποία εκδηλώθηκε στην αύξηση του ελλείμματος τρεχουσών συναλλαγών από 1.250 εκατ. δολ. το 1978 σε 2.277 εκατ. δολ. το 1979. Η διεύρυνση αυτή του ελλείμματος τρεχουσών συναλλαγών οφείλεται κατά 813 εκατ. δολ. ή κατά 79% στην πρόσθετη επιβάρυνση του Ισοζυγίου πληρωμών για εισαγωγές καυσίμων μετά τις ανατιμήσεις του άργου πετρελαίου κατά τη διάρκεια του 1979. Με βάση τη μέχρι τέλος Μαρτίου του 1980 εξέλιξη των τιμών του άργου πετρελαίου, εκτιμάται ότι το Ισοζύγιο πληρωμών θα επιβαρυνθεί κατά το τρίτον έτος με άλλα 700 περίπου εκατ. δολ. για εισαγωγές καυσίμων. Οι εισαγωγές καυσίμων κλάσας ποσοστό 22,3% της συνολικής δαπάνης για εισαγωγές αγαθών στο 1979 και ποσολέπεται να φτάσουν τα 25,7% στο 1980, ε

ναντι 16,4% το 1978 και 10,3% το 1973. Σε απόλυτα ποσά εκτιμάται ότι η δαπάνη για εισαγωγές καυσίμων για τις ανάγκες της εσωτερικής αγοράς (2) αυξήθηκε από 974 εκατ. δολ. το 1978 σε 1.788 εκατ. δολ. το 1979, για το 1980 δε εκτιμάται ότι θα φτάσει τα 2.500 εκατ. δολ. περίπου.

Η άνοδος επομένως των τιμών του άργου πετρελαίου είναι η κύρια αιτία της επιδείνωσης του ελλειμματος Ισοζυγίου πληρωμών στο 1979 και θα εξακολουθήσει να το επιβαρύνει σημαντικά στο τρέχον έτος και ίσως και κατά τα άμεσως επόμενα χρόνια. Παράλληλα όμως με την αύξηση των τιμών του άργου πετρελαίου, η χειρότερηση του Ισοζυγίου πληρωμών στο 1979 οφείλεται σε σημαντικό βαθμό στην ένισχυση των πληθωριστικών πιέσεων και προσδοκιών στο εσωτερικό της χώρας, η οποία συνέβαλε στον υψηλό ρυθμό αύξησης της δαπάνης για εισαγωγές των λοιπών, εκτός των καυσίμων, αγαθών. Η αύξηση της δαπάνης σε δολάρια για εισαγωγές των λοιπών αυτών αγαθών έφτασε τα 1.720 εκατ. δολ. στο 1979 ή σε ποσοστό 28% σε σύγκριση με το 1978. Πρόκειται για πολύ υψηλό ρυθμό αύξησης σε περίοδο κατά την οποία σημειώθηκε σημαντική επιβράδυνση του ρυθμού άνοδου του ακαθάριστου εγχώριου προϊόντος σε σταθερές τιμές. Η μεγάλη αυτή αύξηση της δαπάνης για εισαγωγές των λοιπών, πλην των καυσίμων, αγαθών εξηγείται εν μέρει από την αύξηση των διεθνών τιμών (ιδίως πρώτων ύλων και τροφίμων), οφείλεται όμως σε σημαντικό βαθμό και σε εισαγωγές που πραγματοποιήθηκαν κατά τη διάρκεια του 1979 για αποθεματοποίηση ή και για την ικανοποίηση της αυξημένης ζήτησεως ορισμένων διαρκών κυρίως καταναλωτικών αγαθών, για λόγους που θα πρέπει να αναζητηθούν στις έντονες πληθωριστικές πιέσεις και προσδοκίες που επικράτησαν στη διάρκεια του 1979.

Από το άλλο μέρος, οι συναλλαγματικές εισπράξεις από εξαγωγές αγαθών και άθλους πόρους σημείωσαν υψηλούς ρυθμούς αύξησης κατά το 1979 (31,1% και 27,6% αντίστοιχα), παρά το γεγονός ότι χαλαρώθηκε ο ρυθμός άνοδου της οικονομικής δραστηριότητας στο εξωτερικό. Οι εξελίξεις στις εξαγωγές και στους άθλους πόρους της χώρας επισημαίνουν το δυναμισμό και την ανταγωνιστική ικανότητα της ελληνικής οικονομίας.

Τέλος, η καθαρή ιδιωτική εισροή κεφαλαίων σημείωσε αύξηση στο 1979 (έφτασε τα 1.686 εκατ. δολ. έναντι 1.412 εκατ. δολ. του 1978) και κάλυψε το 74% του ελλείμματος τρεχουσών συναλλαγών. Η κάλυψη του ελλείμματος τρεχουσών συναλλαγών τό περασμένο έτος δέν αντιμετώπιζε δυσχερείες. Αν δέν ληφθούν υπόψη και οι πληρωμές για χρεολύσια, η αύξηση του εξωτερικού δημόσιου χρέους δέν ξεπέρασε κατά το 1979 τα 200 εκατ. δολάρια.

Η αύξηση των τιμών του πετρελαίου και των λοιπών εισαγόμενων προϊόντων αντανακλώνται στη χειρότερηση των δραν έμπορίου κατά 5% μεταξύ του ενδεκάμηνου Ιανουαρίου — Νοεμβρίου του 1978 και της ίδιας περιόδου του 1979. Σημειώνεται ότι, έφθσον βαθμιαία άτονίσουν οι έκτακτοι λόγοι που δδγήσαν στη μεγάλη άνοδο των εισαγωγών τό περασμένο έτος, αλλά και υπό την επίδραση κυκλικών παραγόντων, άναμένεται επιβράδυνση του ρυθμού αύξησης της συναλλαγματικής δαπάνης για εισαγωγές στη διάρκεια του τρέχον τρι έτους.

Εξάλλου, οι προοπτικές για την εξέλιξη των εξαγωγών αγαθών και υπηρεσιών εξακολουθούν να είναι σχετικά ευνοϊκές, παρά την οικονομική στασιμότητα που διαγράφεται για τις χώρες του ΟΟΣΑ πρδς τις οποίες κατευθύνεται τό μεγαλύτερο μέρος του εξαγωγικού μας έμπορίου. Οι ευνοϊκές αυτές προοπτικές στρέφονται στο γεγονός ότι η ανταγωνιστική θέση των ελληνικών εξαγωγών διατηρείται Ισχυρή. Τούτο οφείλεται σε σημαντικό βαθμό στην έφαρμογή ευκαμπτης πολιτικής δσο άφορα στη συναλλαγματική Ισοτιμία της δραμής, η οποία άποβλέπει στη διατήρηση της ανταγωνιστικότητας της έλλη

νικής οικονομίας, στην ένισχυση του εξαγωγικού της προσανατολισμού και στην πληρέστερη αξιοποίηση του διαθέσιμου παραγωγικού δυναμικού.

Πρέπει όμως να τονιστεί ότι η χρησιμοποίηση της συναλλαγματικής πολιτικής για την ένισχυση της ανταγωνιστικότητας των εγχώριων προϊόντων, τόσο στην έσωτερική αγορά όσο και στις άγορές του έξωτερικού, και για τη διασφάλιση της Ισορροπίας του Ισοζυγίου πληρωμών υπόκειται σε περιορισμούς, κυρίως λόγω των αυξητικών επιδράσεων που άσκει στο έσωτερικό επίπεδο των τιμών. Τούτο Ισχύει Ιδιαίτερα για μία μικρή οικονομία σαν την ελληνική, που έχει άνεπτυγμένες έξωτερικές οικονομικές σχέσεις. Είναι επομένως άναγκαίο να γίνεται λελογισμένη προσφυγή στη συναλλαγματική πολιτική. Βασικά η ανταγωνιστική ικανότητα της ελληνικής οικονομίας πρέπει να στηριχτεί στην καταπολέμηση του πληθωρισμού και στην ένισχυση της παραγωγικότητας και του εξαγωγικού της προσανατολισμού, που βασικά ξεστρώνεται από την επιτάχυνση του ρυθμού της τεχνολογικής προόδου και την προώθηση σημαντικών μεταβολών στην οικονομική διάρθρωση της χώρας, Ιδιαίτερα του βιομηχανικού της τομέα. Όπως είναι προφανές, η πραγματοποίηση των επιδιώξεων αυτών άπαιτεί αύξηση των παραγωγικών επενδύσεων και κυρίως δελτίωσης της διαρθρώσεως τους. Τούτο είναι Ιδιαίτερα άναγκαίο σήμερα, γιατί με την ένταξη της χώρας στην ΕΟΚ θα περιόριζονται βαθμιαία και οι δυνατότητες προστασίας της εγχώριας παραγωγής με δασμούς ή άλλα μέσα πολιτικής, όπως επίσης θα περιορίζονται και οι δυνατότητες στρώσεως των εξαγωγών σε έπιδοτήσεις ή άλλες ένισχύσεις.

Τονίζεται ότι τό έλλειμμα τρεχουσών συναλλαγών που οφείλεται στην άνατίμηση του πετρελαίου έχει μονιμότερο χαρακτήρα. Τούτο επιβάλλει να ληφθούν μέτρα που θα εξασφαλίσουν τη βαθμιαία προσαρμογή του Ισοζυγίου πληρωμών της χώρας στις νέες αυτές συνθήκες, η οποία μπορεί να πραγματοποιηθεί με αύξηση των συναλλαγματικών εισπράξεων από εξαγωγές αγαθών και υπηρεσιών ή με ύποκατάσταση εισαγωγών με εγχώρια παραγωγή. Πρδς τό σκοπό αυτό, Ιδιαίτερα προσπάθεια χρειάζεται να καταβληθεί για τη μείωση της έσοθησεως της χώρας από εισαγωγές καυσίμων, η οποία μπορεί να εξασφαλιστεί τόσο με την αξιοποίηση των εγχώριων ενεργειακών πόρων όσο και με τη βαθμιαία μείωση της καταναλώσεως ενέργειας κατά μόνα δυξήσεως της ένγυριας παραγωγής και του άναθόιστου ένγυριου προϊόντος. Στην προαγωγή της και των δύο αυτών επιδιώξεων ύποσει να ύποβληθεί η πολιτική καθορισμού τιμών σε όλες τις μοσφές ένέργειας σε επίπεδα που να καλύπτουν τουλάχιστον τό κέρτος τους. Παράλληλα δυνε, επιβάλλεται να επιταθούν οι προσπάθειες για την ήλιψη των πληρωμών αγαθών και υπηρεσιών. Ιδιαί

τερα, η γεωγραφική θέση της χώρας της παρέχει δυνατότητες να έπωφεληθεί από τη νέα διεύρυνση των άγορών στις χώρες παραγωγής πετρελαίου, η οποία έχει ήδη εκδηλωθεί και άναμένεται να συνεχιστεί μετά τη νέα μεγάλη αύξηση των συναλλαγματικών διαθεσίμων και εισπράξεων των χωρών αυτών που προκαλεί η άνατίμηση του άργου πετρελαίου.

Τέλος, επισημαίνεται ότι δυσμενείς επιδράσεις στο Ισοζύγιο πληρωμών άσκει η άνοδος των έπιτοκίων στις ξένες χρηματαγορές, σε πολλές περιπτώσεις σε επίπεδα ύψηλότερα από τα αντίστοιχα έλληνικά έπιτόκια. Σχεδόν όλες οι χώρες, στην προσπάθειά τους να καταπολεμήσουν τον πληθωρισμό, έχουν προσφύγει σε διαδοχικές αύξησης των έπιτοκίων. Η αύξηση αυτή των έπιτοκίων προκαλεί πρόσθετη άμση επιβάρυνση του έλληνικού Ισοζυγίου πληρωμών, σε έτήσια βάση, της τάξεως των 100 — 150 εκατ. δολ. για την πληρωμή τόκων στο έξωτερικό. Έπιπλέον όμως, τα χαμηλά έλληνικά έπιτόκια, σε σύγκριση με τα αντίστοιχα έπιτόκια που Ισχύουν στις ξένες χρηματαγορές, σε συνδυασμό με τον ύψηλό πληθωρισμό και τις πληθωριστικές προσδοκίες που επικρατούν στο έσωτερικό, είναι φυσικό να έχουν δυσμενείς επιπτώσεις σε ορισμένες βασικές κατηγορίες συναλλαγματικών εισροών.

Για την ξεουδετέρωση των επιπτώσεων αυτών, είναι άναγκαία η ύψωση των έλληνικών έπιτοκίων, τόσο των καταθέσεων σε δραχμές και συναλλάγμα όσο και των τραπεζικών χορηγήσεων. Πρδς τό σκοπό αυτό, η Νομισματική Έπιτροπή άποφάσισε αύξησης των έπιτοκίων των καταθέσεων σε συναλλάγμα Έλλήνων του έξωτερικού και έξουσιοδότησε την Υποεπιτροπή Πιστώσεων να παρακολουθεί την κίνηση των έπιτοκίων στο έξωτερικό και να επιβάλλει, χωρίς καθυστέρηση, σε άνάλογες προσαρμογές των έπιτοκίων των καταθέσεων σε συναλλάγμα. ΕΙδικότερα, στην περίπτωση των καταθέσεων σε δολάρια ΗΠΑ και Καναδά και σε λίρες Άγγλίας, τα έπιτόκια έπαυσαν να καθορίζονται από τις νομισματικές άρχες και άποτελούν άντικείμενο έλευθερης διαπραγματεύσεως των Τραπεζών με τους πελάτες τους, ήδη δέ μελετάται η άπελευθέρωση των έπιτοκίων και των λοιπών κατηγοριών καταθέσεων σε δολάρια ΗΠΑ και Καναδά και σε λίρες Άγγλίας. Τό μέτρο τούτο άνατάρσεται στη γενικότερη επιδίωξη των νομισματικών άρχών να προχωρήσουν σε πλήρη άπελευθέρωση των έπιτοκίων, άμέσως μετά την ύποχώρηση των πληθωριστικών πιέσεων και την εξασθένηση των πληθωριστικών προσδοκιών. Η άπελευθέρωση αυτή θα εξασφαλίσει την αυτόματη σύδεση των έλληνικών έπιτοκίων πρδς τα διεθνή έπιτόκια με βάση τις οικονομικές, νομισματικές και συναλλαγματικές συνθήκες που θα επικρατούν στο έσωτερικό και τελικά θα άσκήσει σταθεροποιητική επίδραση στο Ισοζύγιο πληρωμών, αλλά και στην δυσλή λειτουργία της άγοράς συναλλάγματος.

III. ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΕΣ ΕΞΕΛΙΞΕΙΣ ΚΑΤΑ ΤΟ 1979

A. Οικονομική Δραστηριότητα

1. Παραγωγή και Έθνικό Εισόδημα

Ο άνοδικός ρυθμός της οικονομίας σημείωσε ουσιαδή χαλάρωση τό 1979 που παραήθε από όλους σχεδόν τους παραγωγικούς κλάδους. Η άγροτική παραγωγή μειώθηκε, κυρίως λόγω δυσμενών καιρικών συνθηκών, και τό πραγματικό εισόδημα στους λοιπούς κλάδους — με εξαίρεση τις κατασκευές — σημείωσε χαμηλότερους ρυθμούς άνοδου λόγω επιβραδύνσεως του ρυθμού αύξησης της ζήτησεως — η οποία συνδέεται με τη δασθέια άνοδο του διαθέσιμου εισοδήματος και την έφαρμοζόμενη αντιπληθωριστική πολιτική — και μεγαλύτερων δισορρών της δσπ. της της οικονομίας πρδς τό έξωτερικό. Τό πραγματικό Άκαθάριστο ένγυζίο προϊόν σε τιμές συντελεστών της παραγωγής αύξή

θηκε κατά 3,6%, ενώ τό άκαθάρι. στο έθνικό προϊόν κατά 3,9%, σε σύγκριση με αντίστοιχες αύξησης 5,9% τό 1978. Τό πραγματικό άγροτικό εισόδημα μειώθηκε κατά 5% σε σύγκριση με αύξηση 7% τό 1978. Τό εισόδημα στο δευτερογενή τομέα της οικονομίας αύξήθηκε κατά 5,6% (1978: 6,4%), εΙδι. κά δέ στη μεταποίηση κατά 5,2% (1978: 6,6%). Στόν τομέα των υπηρεσιών η αύξηση που σημειώθηκε ήταν 4,6% (1978: 5,3%). Ο ρυθμός άναπτύξεως τό 1979 ήταν και πάλι ύψηλότερος από τό μέσο όρο για τις χώρες της ΕΟΚ (3,1%), αλλά η μεταξύ τους διαφορά μειώθηκε σε σύγκριση με εκείνη του παρελθόντος.

2. Η δαπάνη της οικονομίας

Η άκαθάριστη δαπάνη της οικονομίας τό 1979 αύξήθηκε κατά 4,3% έναντι 5,1% τό 1978. Η συνκράτηση του ρυθμού άνοδου προήλθε από τό μικρότερο αύξηση της ιδιωτικής καταναλώσεως και των

δημόσιων επενδύσεων. Η δημόσια κατανάληξη και οι ιδιωτικές έπενδύσεις αύξήθηκαν με έλαφρά ταχύτερο ρυθμό. Έπειδή όμως, η αύξηση της συνολικής δαπάνης ήταν μεγαλύτερη από εκείνη του Άκαθάριστου Έθνικού Προϊόντος, τό συνολικό έξωτερικό έλλειμμα της οικονομίας, όπως υπολογίζεται στους Έθνικούς Λογαριασμούς, διευρύνθηκε.

Η συνολική κατανάληξη αύξήθηκε κατά 2,9% έναντι 5,1% τό 1978. Δεδομένου ότι ο ρυθμός άνοδου του έθνικού προϊόντος ήταν ταχύτερος (3,9%), η σχέση καταναλώσεως πρδς έθνικό προϊόν σημείωσε δελτίωση ενώ δέν φαίνεται να Ισχύει τό ίδιο και για τη σχέση ιδιωτικής καταναλώσεως πρδς τό διαθέσιμο Ιδιωτικό εισόδημα. Η χαλάρωση της καταναλωτικής δαπάνης προήλθε από την ιδιωτική κατανάληξη, της όποιος ο άνοδος ρυθμός έππεσε στο μισό εκείνου του 1978 (1979: 2,5%, 1978: 5,4%), ενώ η δημόσια κατανάληξη αύξήθηκε κατά 4,3%, έναντι 3,5% τό 1978. Ο σχηματισμός πάγιου κεφαλαίου ήταν συνολικά έλαφρά μεγαλύτερος τό 1979 (4,9%, 1978: 4,7%), ως συνέπεια της ταχύτερης άνοδου των Ιδιωτικών επενδύσεων (1979: 4,8%, 1978: 4,1%), η όποια προήλθε από την άνακαμψη που παρατηρήθηκε στις επενδύσεις στη μεταποίηση, ενώ ο ρυθμός αύξησης των επενδύσεων σε κατοικίες εκτιμάται ότι σημείωσε σημαντική επιβράδυνση (1979: 8,1%, 1978: 13,8%). Οι δημόσιες επενδύσεις αύξήθηκαν λιγότερο τό 1979 (5,3%, 1978: 6,3%) λόγω της περιστολής των έν γενέει δημοσίων δαπανών στο πλαίσιο της άκολουθούμενης αντιπληθωριστικής πολιτικής. Άξιοσημείωτη εξαίρεση άποτελέσει η ουσιαδώς μεγαλύτερη αύξηση των επενδύσεων στον τομέα της ένέργειας (1979: 29,3%, 1978: 6,8%), γεγονός που οφείλεται στις έντατικές προσπάθειες που καταβάλλονται για την άνάπτυξη των εγχώριων πηγών ένέργειας.

3. Η γεωργική παραγωγή

Μετά τη σημαντική αύξηση που σημειώθηκε τό 1978 (6,2%), η άκαθάριστη άξια της γεωργικής παραγωγής σε σταθερές τιμές μειώθηκε τό 1979 πάλι κατά 3,5% περίπου όπως τό 1977. Η έπανεμφάνιση των έτήσιων διακυμάνσεων της άγροτικής παραγωγής που αντανακλούν αντίστοιχες καιρικές μεταβολές δέν φαίνεται να είναι άσχετη με την παρατηρούμενη στασιμότητα των επενδύσεων και τη σχετικά βραδύτητα στην πραγματοποίηση των άναγκαίων διαρθρωτικών μεταβολών και οργανωτικών δελτίωσεων στον τομέα αυτό. Οι παράγοντες αυτοί θα έδδσαν μεγαλύτερη άνθεκτικότητα στις καλλιέργειες για την αντιμετώπιση των επιπτώσεων από τις δυσμενείς καιρικές συνθήκες. Η φυτική παραγωγή μειώθηκε κατά 6,2%. Η μείωση προήλθε από την πτώση της παραγωγής τόσο στις έτήσιες καλλιέργειες — κυρίως στα σιτηρά, με εξαίρεση τον άραβόσιτο — όσο και στις δενδρώδεις καλλιέργειες και οφείλεται κατά κύριο λόγο στην μείωση των στρεμματικών άποδόσεων και κατά δεύτερο λόγο στον περιορισμό των καλλιεργηθειών έκτάσεως. Η κτηνοτροφική παραγωγή συνέχισε να σημειώνει βραδεία άνοδο.

Σημαντική πρόοδος πραγματοποιήθηκε τό 1979 πρδς την καέυθωση της προετοιμασίας της έλληνικής γεωργίας για την όμαλή ένσωματώση της στο Κοινοτικό Πλαίσιο. Μεταξύ των πιο σημαντικών μέτρων η ένέργεια ήταν η ψήφιση του νέου νόμου για τους άγροτικούς συνεταιρισμούς και η καθάρωση των ειδικών προγραμμάτων περιφερειακής άναπτύξεως.

4. Η βιομηχανική παραγωγή

Η βιομηχανική παραγωγή συνέχισε δλόκληρο σχεδόν τό 1979 να αυξάνεται με σταθερό ρυθμό. Τους δύο τελευταίους μήνες όμως σημειώθηκε όπτόμνη χαλάρωση, η όποια χαρακτηρίζεται ως εκδήλωση καθυστερημένης προσαρμογής της βιομηχανικής παραγωγής στην έπιβράδυνση της έσωτερικής και έξωτερικής ζήτησεως. Ο έπίστροφος ρυθμός άνοδου τόσο της συνολικής βιομηχανικής παρα-

γωγής όσο και της παραγωγής της μεταποίησης ήταν 6,1% τό 1979 έναντι 7,5% και 7,6% τό 1978 αντίστοιχα. Οι βιομηχανίες ύφαντικών ειδών συνέβαλαν κατά τό μεγαλύτερο μέρος στην αύξηση της παραγωγής της μεταποίησης. Άκολούθησαν οι βιομηχανίες παραγωγών πετρελαίου και άνθρακα, μη μεταλλικών όρυκτων, ποτών, ειδών ένδύσεως και ύποδήσεως και βασικών μετάλλων.

Η παραγωγή ηλεκτρισμού αύξηθηκε κατά 5,2% έναντι 11,8% τό 1978, και ή έξορμητική δραστηριότητα στα όρυχεία — μεταλλεία κατά 7,2%, έναντι μειώσεως 2,7% τό 1978. Η μικρότερη σε σύγκριση με τό 1978 αύξηση της παραγωγής ηλεκτρισμού άντανανκλά κυρίως τίς μεταβολές στη σύνθεση της βιομηχανικής καταναλώσεως ενέργειας λόγω βραδύτερης αύξησης της παραγωγής των ηλεκτροδύων κλάδων (άλουμίνιο, σιδηρονικέλιο). Η δραστηριότητα στα μεταλλεία και όρυχεία σημείωσε άνακαμψη που όφείλεται στην αύξηση της έξωτερικής ζήτησεως, κυρίως λευκόλιθου και βωξίτη.

5. Η άπασχόληση

Η άπασχόληση στους μη άγροτικούς τομείς της οικονομίας συνεχίσε νά αυξάνεται τό 1979, έν και με χαμηλότερο ρυθμό σε σύγκριση με τό 1978. Υπάρχουν άκόμη ένδείξεις, ότι από τά μέσα του 1979 τό επίπεδο άπασχόλησεως σημείωσε ουσιώδη επιβράδυνση. Σύμφωνα, πάντως, με τά διαθέσιμα στοιχεία που άφορούν την περίοδο Ιανουαρίου — Σεπτεμβρίου 1979, τό ποσοστό άνεργίας παρέμεινε χαμηλότερο του 2%. Έξάλλου, σύμφωνα με στοιχεία της τριμηνιαίας έρευνας της ΕΣΥΕ, ή άπασχόληση στις άστικές και ήμιστικές περιοχές στην ίδια έννεάμηνη περίοδο, αύξηθηκε κατά 1,5%, έναντι αντίστοιχων αύξησης 3,5% τό 1978 και 3,8% τό 1977. Ο άριθμός των μισθωτών, ειδικότερα, αύξηθηκε κατά 1,6% (1978: 2,2%, 1977: 4,8%). Η επιβράδυνση στον άνοδικό ρυθμό της άπασχόλησεως ήταν μικρότερη έκτάσεως στη μεταποίηση, όπου σημειώθηκε έτήσια αύξηση 2,7% έναντι 3,1% τό 1978. Σε άλλους τομείς της οικονομίας, οι μεταβολές της άπασχόλησεως κυμάνθηκαν μεταξύ χαλαρότητας, στους τομείς κατασκευών και έμπορίου, ή άπόλυτης άμψεως, στις μεταφορές, και ύψηλότερων έναντι του 1978 ρυθμών άνοδου, στους τομείς ατών διαφόρων ύπηρεσιών της Δημόσιας Διοικήσεως και του τομέα Τραπεζών και άσφαλειών.

B. Μισθοί και τιμές

1. Άμοιβή έργασίας

Η μέση όνομαστική άμοιβή των μισθωτών του άστικού τομέα της οικονομίας εκτιμάται ότι σημείωσε άνοδο τό 1979 κατά 18,7% σε σύγκριση με 21,7% τό προηγούμενο έτος. Ο περιορισμός του ποσοστού αύξησης της όνομαστικής άμοιβής κατά τό 1979 συνέπεσε με ουσιώδη επιτάχυνση του ρυθμού άνοδου των τιμών καταναλωτή, ό όποιος σε μέσα επίπεδα έφτασε τό 19% έναντι 12,5% τό 1978. Έτσι, για πρώτη φορά από τό 1974, ή όνομαστική άμοιβή αύξηθηκε με τον ίδιο περίπτωση ρυθμό με τον όποιο αύξηθηκαν οι τιμές, με άποτέλεσμα ή πραγματική άγροαστική δύναμη των άποδοχών των μισθωτών νά μη σημειώσει αύξηση.

Η επιβράδυνση του αύξητικού ρυθμού της μέσης άμοιβής των μισθωτών κατά 3 έκατοστιαίες μονάδες τό 1979 ήταν άποτέλεσμα της έφαρμογής άσστηρότερης πολιτικής μισθών και ήμερομισθίων, που απέβλεπε στην καταπολέμηση των πληθωριστικών πιέσεων οι όποιες προέρχονται από την ταχεία άνοδο του έργατικού κόστους. Στα πλαίσια αυτά ή έννική γενική συλλογική σύμβαση έργασίας που ύπογράφηκε στις άρχές του έτους καθόρισε αύξηση 15% για τά κατώτατα όρια μισθών και ήμερομισθίων, έναντι αύξησης 22% που είχε δοθεί τό προηγούμενο έτος 1978. Για τίς λοιπές κατηγορίες έργαζόμενων ή κυβερνητική πολιτική προέβλεπε χαμηλότερες αύξή-

σεις, δηλ. 10% με άνώτατο ποσό αύξησης 1.400 όρχ. για τους βασικούς μισθούς και 54 όρχ. για τά συμβατικά ήμερομίσθια. Στίς περισσότερες δημόσιες έπιχειρήσεις και στίς Τράπεζες ή αύξηση περιόριστηκε σε 1.000—1.100 όρχ. Στους δημόσιους ύπαλλήλους όμως και στο προσωπικό της ΔΕΗ χορηγήθηκαν σημαντικά ύψηλότερες αύξησης, στα πλαίσια της έφαρμογής νέων μισθολογίων.

Στή βιομηχανία οι συμβατικές αύξησης, σε μέσα έτήσια επίπεδα, έφτασαν τό 16,9% στην κλωστούφαντουργία, τό 15,9% στη χημική βιομηχανία και τό 13,6% στη σιδηροβιομηχανία. Οι πράγματι καταβαλλόμενες άποδοχές όμως αύξηθηκαν σημαντικά περισσότερο. Σύμφωνα με στοιχεία της ΕΣΥΕ για τη μείζονα βιομηχανία, οι ώριαίες άποδοχές των έργατών αύξηθηκαν κατά 20,6%, οι έβδομαδιαίες άποδοχές κατά 20,4% (λόγω μειώσεως του μέσου χρόνου έργασίας κατά 0,2%) και οι μηνιαίες άποδοχές των ύπαλλήλων κατά 18,7%. Από

τίς άποκλίσεις μεταξύ συμβατικών και πράγματι καταβαλλόμενων άμοιβών που παρατηρήθηκαν και στο έτος που πέρασε προκύπτει ότι ή πίεση της ζήτησεως στην άγορά έργασίας έξακολούθησε και κατά τό 1979, ένω παράλληλα συνεχίστηκε ή σημαντική άνοδος του κόστους έργασίας με τη διεύρυνση των διαφόρων παράπλευρων παραχών. Έν τούτοις, ή επιβράδυνση του ρυθμού αύξησης της άμοιβής έργασίας σε συνδυασμό με την άνοδο της παραγωγικότητας που σημειώθηκε και τό 1979 σε αξιόλογη μείωση του ρυθμού άνοδου του έργατικού κόστους κατά μονάδα προϊόντος. Έτσι, εκτιμάται ότι στον άστικό τομέα τό κόστος έργασίας κατά μονάδα προϊόντος αύξηθηκε κατά 15,4% έναντι 17,8% τό 1978. Στή μείζονα βιομηχανία, ειδικότερα, τό κόστος έργασίας κατά μονάδα προϊόντος ύπολογίζεται ότι αύξηθηκε κατά 16,6% (1978: 18,9%) δηλαδή με έλαφρά ύψηλό, τερο ρυθμό σε σχέση με τό σύνολο του άστικού τομέα, λόγω της ταχύτερης αύξησης των άμοιβών

των έργατών βιομηχανίας που δέν άντισταθμίστηκε από σημαντικά μεγαλύτερη άνοδο της παραγωγικότητας στον τομέα αυτό (3,5%).

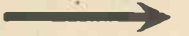
2. ΈΞΕΛΙΞΕΙΣ ΣΤΙΣ ΤΙΜΕΣ

Η επιτάχυνση του ρυθμού του πληθωρισμού αποτέλεσε κύριο χαρακτηριστικό των έξελίξεων της έλληνικής οικονομίας τό 1979. Η άνοδος των τιμών καταναλωτή μέσα στο έτος, σύμφωνα με τό σχετικό δείκτη της ΕΣΥΕ, έφτασε τό 24,8% έναντι αντίστοιχης άνοδου 11,5% τό προηγούμενο έτος, ένω τό μέσο επίπεδο των τιμών σημείωσε αύξηση 19% έναντι αύξησης 12,5% τό 1978 και μέσης έτήσιας αύξησης 12,8% στην τετραετία 1975 - 1978.

Η άναζωπύρωση του πληθωρισμού τό 1979 δέν ήταν, βέβαια, άποκλειστικά έλληνικό φαινόμενο. Σχετικά αναφέρεται ότι ή μέση αύξηση του επιπέδου των τιμών καταναλωτή στο σύνολο των χωρών του ΟΟΣΑ προσήγγισε τό

10%, έναντι αντίστοιχης άνοδου 7,7% τό 1978, ένω στίς χώρες της ΕΟΚ ή άνοδος έφτασε τό 9%, έναντι 6,9% τό 1978.

Στήν Ελλάδα, ή επιτάχυνση του ρυθμού του πληθωρισμού έκδηλώθηκε από τους πρώτους ήδη μήνες του έτους και προήλθε από έκτακτους παράγοντες. Οι παράγοντες αυτοί ήταν, πρώτα, ή πολιτική έξυγιάνσεως των τιμών στην άγορά που έφαρμόστηκε με τη μετακύλιση έπιδοτήσεων στίς τιμές όρισμένων γεωργικηνοτροφικών προϊόντων και με την προσπάθεια βελτιστοποίησης των έλλειμμάτων όρισμένων οργανισμών παραχής ύπηρεσιών και, δεύτερο, οι διοδοχικές άνατιμήσεις των πετρελαιοειδών στη διεθνή άγορά. Σύμφωνα με όρισμένες εκτιμήσεις, άπό τίς 13,3 έκατοστιαίες μονάδες της διαφοράς άνοδου του δείκτη τιμών καταναλωτή μεταξύ 1978 και 1979, περίπου 4 έκατοστιαίες μονάδες όφείλονται στα μέτρα που



για μεγαλύτερη κάλυψη

ΑΣΤΗΡ
ΑΝΩΝΥΜΟΣ ΑΣΦΑΛΙΣΤΙΚΗ ΕΤΑΙΡΙΑ
ΕΔΡΑ: ΑΘΗΝΑΙ ΜΕΡΑΙΝ 6 Τ.134 ΤΗΛ.360 4111

ΑΣΦΑΛΙΣΕΙΣ

- ΖΩΗΣ
- ΟΜΑΔΙΚΕΣ
- ΠΡΟΣΩΠΙΚΩΝ ΑΤΥΧΗΜΑΤΩΝ
- ΔΙΑΦΟΡΩΝ ΑΤΥΧΗΜΑΤΩΝ
- ΠΥΡΟΣ
- ΜΕΤΑΘΟΡΩΝ
- ΣΚΑΦΩΝ
- ΑΥΤΟΚΙΝΗΤΩΝ
- ΑΣΤΙΚΗΣ ΕΥΘΥΝΗΣ
- ΜΗΧΑΝΙΚΩΝ ΒΛΑΒΩΝ
- ΚΑΤΑ ΠΑΝΤΟΣ ΚΙΝΔΥΝΟΥ

Έτος ίδρύσεως: 1930
Κύριος Μέτοχος: ΕΘΝΙΚΗ ΤΡΑΠΕΖΑ ΤΗΣ ΕΛΛΑΔΟΣ

270 Γραφεία και Πρακτορεία στην Ελλάδα και Κύπρο

ΚΒΚ UNAS

εφαρμοστήκαν για την εξυγίανση της εσωτερικής αγοράς και 5,3 εκατοστιαίες μονάδες προήλθαν από τις άμεσες και έμμεσες επιδράσεις της ανατιμώσεως των πετρελαιοειδών τον Απρίλιο και Ιούλιο. "Αν στους παράγοντες αυτούς προστεθεί και η απειθείας συμβολή των υψηλότερων εισαγωγικών τιμών πρώτων υλών και έτοιμων προϊόντων, μπορεί να εξηγηθεί το σύνολο σχεδόν της επιταχύνσεως του ρυθμού του πληθωρισμού που εμφανίστηκε το 1979.

Συμπληρωματικά παρατηρείται ότι ισχυρή ανατιμητική επίδραση άσκησε η μεγάλη, σε σύγκριση με τα προηγούμενα χρόνια, αύξηση των τιμών των γεωργικών προϊόντων. Η αύξηση αυτή, έπηρεασμένη και από τη μεταφορά έπιδοτήσεων από τον προϋπολογισμό στις τιμές αλλά και από τη μείωση κατά 5% του γεωργικού προϊόντος, ανήλθε σε 19,3% έναντι 13,1% το 1978 και 13,5% το 1977. Αντίθετα, η αύξηση επίδραση του εργατικού κόστους κατά μονάδα προϊόντος στις τιμές εκτιμάται ότι ήταν μειωμένη το 1979, σε σύγκριση με τα άμεσα προηγούμενα έτη κατά τα οποία η άνοδος του εργατικού κόστους αποτέλεσε κύριο προσδιοριστικό παράγοντα του ρυθμού του πληθωρισμού.

Γ. Νομισματικές και πιστωτικές εξελίξεις

1. Μεταβολές στη ρευστότητα της οικονομίας

Η νομισματική επέκταση παρουσιάσε συγκράτηση στο 1979, σε σύγκριση με το προηγούμενο έτος. Οι ρυθμοί αύξησης των βασικών νομισματικών μεγεθών (δηλαδή της νομισματικής κυκλοφορίας και της προσφοράς χρήματος) διαμορφώθηκαν σε επίπεδα κατά 5 ως 6 ποσοστιαίες μονάδες χαμηλότερα από εκείνα του 1978. Συγκεκριμένα, ο ρυθμός αύξησης της προσφοράς χρήματος, Μ1 — η άποια περιλαμβάνει τη νομισματική κυκλοφορία και τις καταθέσεις όψεως — από 22,2% το 1978 έπιβραδύνθηκε σε 16,4% το 1979. "Επιβράδυνση σημειώθηκε και στο δύο συστατικά στοιχεία της προσφοράς χρήματος, ήταν όμως μεγαλύτερη στις καταθέσεις όψεως.

Το κύριο χαρακτηριστικό των νομισματικών εξελίξεων στο 1979 ήταν η κάμψη του ρυθμού αύξησης των τραπεζικών καταθέσεων. Στο πρώτο και το δεύτερο τρίμηνο του έτους οι ιδιωτικές καταθέσεις με έτησιο ρυθμό, άποχικα διорθαμένο, γύρω στο 20%, δηλαδή χαμηλότερο από αυτόν που πρόέβλεπε το έτησιο νομισματικό πρόγραμμα (22%). Παράλληλα όμως η πιστωτική επέκταση των έμπορικων Τραπεζών ήταν στα δύο πρώτα τρίμηνα του έτους μεγαλύτερη κατά 1—2 ποσοστιαίες μονάδες από το στόχο του νομισματικού προγράμματος, με αποτέλεσμα ένα τρίμηνα της επέκτασεως αυτής να χρηματοδοτηθεί από κεφάλαια της Τραπεζής της Ελλάδος με τη μορφή κυρίως υπερανάληψων από τους τρεχούμενους λογαριασμούς των Τραπεζών. Οι εξελίξεις αυτές οδήγησαν σε επιτάχυνση του έτησιου ρυθμού αύξησης της νομισματικής κυκλοφορίας, στα δύο πρώτα τρίμηνα του έτους.

Στο τρίτο τρίμηνο, η χαλάρωση στην αύξηση των καταθέσεων έγινε έντονη. Παρά την επιβράδυνση της αύξησης της ρευστότητας των έμπορικων Τραπεζών από το λόγο αυτό, η πιστωτική επέκταση προς τον ιδιωτικό τομέα συνεχίστηκε με υψηλό ρυθμό. Οι εξελίξεις όμως αυτές δεν κατέληξαν σε επιτάχυνση του ρυθμού αύξησης της νομισματικής κυκλοφορίας, λόγω κυρίως της διευούσεως του έλλειμματος του Ισοζυγίου πληρωμών, το οποίο άπορόδοσε σημαντικά μεγαλύτερα ποσά δρχαχμών από την κυκλοφορία.

Στο τέταρτο τρίμηνο του έτους, και μετά τα μέτρα που έλαβαν οι νομισματικές άρχες (αύξηση έπιτοκίων και άποχρεωτικών τοποθετήσεων σε έντοκα γραμμάτια), ανάκόπηκαν οι τάσεις που είχαν επικρατήσει στα προηγούμενα τρίμηνα. Έτσι, στο τελευταίο τρίμηνο παρατηρήθηκε σχετική συγκράτηση της πιστωτικής επέκτασεως των έμπορικών Τραπεζών, ενώ βελτιώθηκε και ο ρυθμός αύξησης των καταθέσεων. Η νομισματική κυκλοφορία κινήθηκε, επίσης, με χαμηλό έτησιο ρυθμό αύξησης, σε αυτό όμως συνετέλεσε και το έλλειμμα του Ισοζυγίου πληρωμών, που εξακολούθησε να διαμορφώνεται σε υψηλά επίπεδα.

Σημαντική κάμψη παρουσίασε στο 1979 και ο ρυθμός αύξησης της υπό εύρεια έννοια προσφοράς χρήματος, Μ3 (δηλαδή της νομισματικής κυκλοφορίας και των πάσης φύσεως ιδιωτικών καταθέσεων, πλην των δεσμευμένων). Ο ρυθμός αύξησης του συνόλου των ρευστών διαθεσίμων ήταν στο 1979 χαμηλότερος από το ρυθμό αύξησης του χρηματικού εισοδήματος, με αποτέλεσμα να άνακοπεί η άνοδος της ρευστότητας της οικονομίας για πρώτη φορά από το 1974. Η εξέλιξη αυτή υποδηλώνει κάμψη της ζήτησεως ρευστών διαθεσίμων από το κοινό, που θά πρέπει να συνδέεται με την επιτάχυνση του πληθωρισμού και την ουσιώδη ένίσχυση των πληθωριστικών προσδοκιών μέσα στο έπισκοπούμενο έτος.

Κύριος αύξητικός παράγοντας της προσφοράς χρήματος ήταν και το 1979 το χρηματοδοτικό έλλειμμα του δημόσιου τομέα. Αύξητική όμως ήταν στο 1979 και η έπιδραση του ιδιωτικού τομέα της οικονομίας, κυρίως έπειδή οι ιδιωτικές άποταμειώσεις που εισέρχονταν στο πιστωτικό σύστημα δεν ήταν άρκετες — έξαιτίας της κάμψεως που παρατηρήθηκε στη ροπή προς κατάθεση — για να καλύψουν την πιστωτική επέκταση προς τον ιδιωτικό τομέα, παρά την επιβράδυνση που σημειώθηκε στην τελευταία. Έτσι, ο έξωτερικός τομέας επέδρασε μειωτικά στην προσφορά χρήματος.

2. Τραπεζική χρηματοδότηση

Η συνολική τραπεζική χρηματοδότηση της οικονομίας αύξήθηκε το 1979 κατά 135.862 έκατ. δρχ. ή 20,4%, έναντι αύξησης κατά 130.665 έκατ. δρχ. ή 23,8% το 1978. Η συγκράτηση της συνολικής πιστωτικής επέκτασεως οφείλεται άποκλειστικά στην επιβράδυνση της άνοδου των πιστώσεων προς τον ιδιωτικό τομέα, που αύξήθηκε το 1979 με ρυθμό 19,0%, έναντι 24,4% το προηγούμενο έτος. "Αναλυτικότερα, ο ρυθμός αύξησης των βραχυπρόθεσμων πιστώσεων περιορίστηκε σε 15,5% το 1979, έναντι 24,6% το 1978, ενώ τα μακροπρόθεσμα δάνεια για τη χρηματοδότηση των επενδύσεων αύξήθηκαν με τον ίδιο ρυθμό 19,0% (23,8%) του προηγούμενου έτους. "Εξάλλου, η χρηματοδότηση των δημόσιων επιχειρήσεων και των δημόσιων οργανισμών από το τραπεζικό σύστημα της χώρας σημείωσε και κατά το 1979 πολύ μεγαλύτερη αύξηση σε σύγκριση με το προηγούμενο έτος (1979: 30,7%, 1978: 20,3%).

3. Καταθέσεις

Το σύνολο των ιδιωτικών καταθέσεων σε δραχμές στα πιστωτικά ιδρύματα της χώρας έφτασε στο τέλος του 1979 τα 663.503 έκατ. δρχ., σημείωσε δηλαδή αύξηση κατά 110.151 έκατ. δρχ. ή 19,9%, έναντι αύξησης κατά 27,4% και 25,5% στα δύο άμεσα προηγούμενα έτη.

Η κάμψη του ρυθμού αύξησης των ιδιωτικών καταθέσεων μέσα στο 1979 σημειώθηκε σε όλες τις κατηγορίες καταθέσεων. "Από τις άποποιητικές καταθέσεις μεγάλης τεση έπιβραδύνση έμφάνισε ο ρυθμός αύξησης των καταθέσεων τα μισυτηρίου (1979: 17,4%, 1978:

25,7%) και σχετικά μικρότερη κάμψη ο ρυθμός αύξησης των καταθέσεων προθεσμίας (1979: 28,0%, 1978: 35,6%). "Ανάλογη περίουτη προς την εξέλιξη των άποταμειωτικών καταθέσεων ήταν και η εξέλιξη των καταθέσεων όψεως, ο ρυθμός αύξησης των οποίων μειώθηκε από 28,1% το 1978 σε 22,9% το 1979.

Το ύπόλοιπο των καταθέσεων σε συνάλλαγμα αύξήθηκε μέσα στο 1979 κατά 29.940 έκατ. δρχ. ή 26,8% σε σύγκριση με αύξηση 26.207 έκατ. δρχ. ή 30,6% στο 1978. Η κάμψη του ρυθμού αύξησης στο 1979 άφορα όλες σχεδόν τις κατηγορίες καταθέσεων σε συνάλλαγμα, με έξαιρέση τις καταθέσεις προθεσμίας μόνιμων κατοίκων άλλουδα της και ναυτιλιακών επιχειρήσεων, οι οποίες αύξήθηκαν ταχύτερα σε σύγκριση με το 1978.

Δ. Δημοσιονομικές εξελίξεις

Η τάση επέκτασεως που χαρακτήριζε τη δραστηριότητα του Δημοσίου τα τελευταία χρόνια άνακόπηκε κατά το 1979. Έτσι, οι δαπάνες του δημόσιου τομέα, ως ποσοστό του άκαθάριστου έθνικου προϊόντος, περιορίστηκαν σε 33,7% σε σύγκριση με 34,2% το 1978. Έν τούτοις, το ένοποιημένο έλλειμμα του Δημοσίου, στη διαμόρφωση του οποίου συμβάλλουν και οι καθαρές μεταδιδάσεις κεφαλαίων προς τον ιδιωτικό τομέα, η αύξηση των άποθεμάτων και των καθαρών άπαιτήσεων των λογαριασμών διαχείρισεως άγροτικών προϊόντων και έφοδίων και τα χρεώσια του δημόσιου χρέους, σημείωσε περαιτέρω αύξηση και έφτασε το 1979 τα 108.988 έκατ. δρχ. σε σύγκριση με 78.780 έκατ. δρχ. το 1978. "Ο ποσοστό του άκαθάριστου έθνικου προϊόντος το έλλειμμα έφτασε το 7,4% σε σύγκριση με 6,6% το 1978. Η αύξηση προήλθε άποκλειστικά από το έλλειμμα των δημόσιων επιχειρήσεων και το ταμειακό άνοιγμα που άφησε η διαχείριση των πετρελαιοειδών, που περιλαμβάνεται στους λογαριασμούς διαχείρισεως άγροτικών προϊόντων και έφοδίων. "Αντίθετα, αύξήθηκε το πλεόνασμα των ΝΠΔΔ ενώ το έλλειμμα του κρατικού προϋπολογισμού ως ποσοστό του άκαθάριστου έθνικου προϊόντος παρέμεινε στο επίπεδο του 1978.

Οι δαπάνες του κρατικού προϋπολογισμού διαμορφώθηκαν τελικά το 1979 σε 377.800 έκατ. δρχ. έναντι 384.800 έκατ. δρχ. που είχαν αρχικά προβλεφθεί και 299.897 έκατ. δρχ. του 1978, σημείωσαν δηλαδή αύξηση 26% σε σύγκριση με 17,9% το προηγούμενο έτος. Ειδικότερα οι δαπάνες για μισθούς και συντάξεις αύξήθηκαν κατά 25,1%, δηλαδή, με ρυθμό έλαφρά χαμηλότερο από το προηγούμενο έτος (26,6%). Στην αύξηση αυτή συνέτελεσε η όλοκλήρωση της έφαρμογής του έννοιου μισθολογίου των δημόσιων υπαλλήλων. Σημαντική αύξηση σημείωσαν επίσης οι δαπάνες για την έμπνευρηση του δημόσιου χρέους, ύστερα από την αύξηση των έπιτοκίων και οι δαπάνες για έπιδοτήσεις, έπειτα από την κάμψη έλλειμματος του λογαριασμού καταναλωτικών αγαθών ποσού 9.400 έκατ. δρχ. Οι δαπάνες, εξάλλου, του κρατικού προγράμματος δημοσίων επενδύσεων έφτασαν στα 64.300 έκατ. δρχ., αύξήθηκαν, δηλαδή, κατά 24,5% σε σύγκριση με 14,8% το 1978.

Τα έσοδα του κρατικού προϋπολογισμού έφτασαν το 1979 στα 316.400 έκατ. δρχ. σε σύγκριση με 249.202 έκατ. δρχ. το 1978, σημείωσαν, δηλαδή, αύξηση κατά 27%, έναντι αύξησης 18,5% το 1978. Ειδικότερα, τα έσοδα από τους άμεσους φόρους αύξήθηκαν κατά 38,8% και τα έσοδα από έμμεσους φόρους κατά 22,7%. Το σύνολο των φορολογικών έσόδων αύξήθηκε κατά 24,9% και έφτασε στο ποσό των 287.000 έκατ. δρχ. Τα λοιπά έσοδα του κρατικού προϋπολογισμού αύξήθηκαν κατά 8.850 έκατ. δρχ. και έφτασαν στα 27.100 έκατ. δρχ., ενώ τα έσοδα

επενδύσεων έφτασαν τα 2.100 έκατ. δρχ., από 928 έκατ. δρχ. το 1978. Στην έκθεση φορολογία, τον υψηλότερο ρυθμό άνοδου, 41,1%, σημείωσαν τα έσοδα από το φόρο εισοδήματος φυσικών προσώπων. Σε αυτό συνέβαλαν τα πρόσθετα έσοδα που εξασφαλίτηκαν με την έφαρμογή του συστήματος προσδιορισμού του εισοδήματος βάσει των τεκμηρίων δαπανών διαδιδάσεως. "Ο κανονιστική, επίσης, ήταν και η αύξηση των έσόδων από τη φορολογία εισοδήματος νομικών προσώπων, έπειτα από την αύξηση των κερδών και την πληρέστερη σύλληψη της φορολογικής ύλης. "Από τους έμμεσους φόρους τις σημαντικότερες αύξησης παρουσίασαν τα έσοδα από τους δασμούς και τις εισφορές στα εισαγόμενα αγαθά, από τον ΦΚΕ και από τα τέλη χαρτοσήμου. "Αντίθετα, τα έσοδα από τις φορολογίες αυτοκινητών σημείωσαν μείωση κατά 2% περίπου έναντι του 1978 και ήταν κατώτερα κατά 7.000 έκατ. δρχ. από τα έσοδα που είχαν προϋπολογιστεί. Μειωμένη ήταν συγκριτικά και η άπόδοση της φορολογίας κασίων (αύξηση 17,5% το 1979 σε σύγκριση με 31,7% που είχε προϋπολογιστεί και 28,4% που είχε πραγματοποιηθεί το 1978).

Ο τακτικός προϋπολογισμός κλείνει με περίσσευμα 800 έκατ. δρχ., ενώ ο γενικός κρατικός προϋπολογισμός άφησε δημοσιονομικό έλλειμμα 61.400 έκατ. δρχ. που καλύφθηκε με έκδοση έντοκων γραμμάτιων 40.900 έκατ. δρχ. και με δανεισμό από το έξωτερικό 20.500 έκατ. δρχ.

Οι δαπάνες για την προμήθεια γεωργικών προϊόντων και κρατικών έφοδίων έφτασαν στο ποσό των 78.516 έκατ. δρχ. σε σύγκριση με 63.228 έκατ. δρχ. το 1978. Στην άνοδο αυτή των πληρωμών συνέτελεσαν οι αύξημένες δαπάνες για τη συγκέντρωση δημοπρασιών, που ήταν άποτέλεσμα των υψηλότερων τιμών συγκεντρώσεως και της μεγαλύτερης ποσότητας του συγκεντρωθέντος άραβοσίτου, ύστερα από την έντυπωσιακή αύξηση της παραγωγής του. Οι αντίστοιχες εισπράξεις έφτασαν στα 47.100 έκατ. δρχ. έναντι 42.544 έκατ. δρχ. το 1978. Το πραγματικό έλλειμμα από τη διαχείριση των γεωργικών προϊόντων και έφοδίων εκτιμάται σε 20.250 έκατ. δρχ., από τα οποία 9.400 έκατ. δρχ. καλύφθηκαν από τον τακτικό προϋπολογισμό. Το πραγματικό έλλειμμα το 1978 έφτασε τα 21.293 έκατ. δρχ.

Οι συνολικές δαπάνες των δημοσίων επιχειρήσεων (τρέχουσες και επενδύσεων) εκτιμούνται σε 139.979 έκατ. δρχ. το 1979, έναντι 106.628 έκατ. δρχ. το 1978. "Εξάλλου, τα αντίστοιχα έσοδα έφτασαν στα 105.549 έκατ. δρχ. έναντι 85.184 έκατ. δρχ. το 1978. Έτσι, το έλλειμμα των δημοσίων επιχειρήσεων ήταν 34.430 έκατ. δρχ. το 1979, έναντι 21.444 έκατ. δρχ. το 1978, και προήλθε από τις δαπάνες επενδύσεων (36.186 έκατ. δρχ. το 1979 και 23.131 έκατ. δρχ. το 1978). Το έλλειμμα αυτό καλύφθηκε κατά τα δύο τρίτα περίπου από έσωτερικό δανεισμό και κατά το ύπόλοιπο από έξωτερικό δανεισμό.

Ε. Ισοζύγιο πληρωμών

Το έλλειμμα του Ισοζυγίου τρεχουσών συναλλαγών έφτασε το 1979 τα 2.277 έκατ. δολ. έναντι 1.250,3 έκατ. δολ. το 1978. Η δυσμενής αυτή εξέλιξη οφείλεται κυρίως στη μεγάλη αύξηση που σημείωσαν οι τιμές του πετρελαίου και πρώτων υλών κατά το 1979. Σημαντική όμως ήταν και η διάγκωση των ύπολοίπων εισαγωγών, η όποια φαίνεται ότι ξεπέρασε τις τρέχουσες άνάγκες της οικονομίας. Η χρηματοδότηση του αύξημένου έλλειμματος τρεχουσών συναλλαγών δεν συνάντησε ιδιαίτερες δυσκολίες. Η εισροή ιδιωτικών κεφαλαίων αύξήθηκε με ίκανοποιητικό ρυθμό και κάλυψε τα τοια έτήσια έπιβραδύνση του έλλειμματος. Το ύπόλοιπο, μετά την άφαίρεση των τακτοποιητέων στοιχείων, καλύφθηκε από τον καθαρό δανεισμό του δημόσιου τομέα.

1. Τρέχουσες συναλλαγές

Η χειρότερηση του Ισοζυγίου τρεχουσών συναλλαγών το 1979 οφείλεται στη μεγάλη άνοδο της συναλλαγματικής δαπάνης για εισαγωγές (1979: 37,8%, 1978: 14,5%). Όπως ήδη άναφέρθηκε, η εξέλιξη αυτή ήταν κυρίως άποτέλεσμα της μεγάλης άνοδου της τιμής του άργου πετρελαίου και των πρώτων υλών στις διεθνείς αγορές. Παράλληλα, όμως, οι πληθωριστικές πιέσεις που ήταν ιδιαίτερα έντονες κατά το 1970 είχαν ως άποτέλεσμα να διατηρηθεί η ζήτηση για εισαγωγές αγαθών σε υψηλά επίπεδα, παρά την επιβράδυνση του ρυθμού του έθνικου ελ. σοδήματος. Οι συναλλαγματικές εισπράξεις από εξαγωγές αγαθών σημείωσαν επίσης σημαντική έπιτάχυνση κατά το έπισκοπούμενο έτος (1979: 31,1%, 1978: 18,9%). Η έννοική αυτή εξέλιξη οφείλεται τόσο στην άνοδο της έξωτερικής ζήτησεως που παρατηρήθηκε στις κυριότερες χώρες στις όποίες κατευθύνονται τα έλληνικά προϊόντα, όσο και στην ένίσχυση της ανταγωνιστικότητας των έλληνικών προϊόντων στη διεθνή αγορά. Τελικό άποτέλεσμα των εξελίξεων αυτών ήταν η διεύρυνση του έλλειμματος του έμπορικού Ισοζυγίου που έφτασε τα 6.117,8 έκατ. δολ. έναντι 4.339,2 Ισοζυγίου που έφτασε τα 6.117,8 έκατ. δολ. έναντι 4.339,2 έκατ. δολ. το 1978.

Εύνοική ήταν η διαμόρφωση του πλεονάσματος του Ισοζυγίου άδηλων συναλλαγών το οποίο πηλαιοσε τα 4 δις δολ. Οι άδηλες εισροές αύξήθηκαν κατά 27,6%, ενώ οι άδηλες πληρωμές κατά 31,7%. Όλα τα έπιμέρους κομμάτια των άδηλων εισπράξεων σημείωσαν ύψηλους ρυθμούς άνοδου. "Ιδιαίτερη σημασία ήταν η ταχεία άνοδος του ναυτιλιακού συναλλάγματος με τα την έπιβραδύνση που είχε σημειώσει το 1978.

2. Κίνηση κεφαλαίων

Η εισροή ιδιωτικών κεφαλαίων αύξήθηκε το 1979 με ίκανοποιητικό ρυθμό (18,3%) αλλά παρουσίασε χειρότερηση στη σύνθεση της. Άνοδο σημείωσε ο δανεισμός των Τραπεζών και των ιδιωτικών επιχειρήσεων καθώς και οι έμπορικές πιστώσεις το έξωτερικό (1979: 747 έκατ. δολ., 1978: 401 έκατ. δολ.), δηλαδή, των κεφαλαίων που συνεπάγονται αντίστοιχη αύξηση ελληνικών συναλλαγματικών ύποχρεώσεων της χώρας. "Αντίθετα, το σύνολο των κεφαλαίων που είτε δέν δημιουργούν μελλοντικές ύποχρεώσεις σε συνάλλαγμα (κεφάλαια για άγροα άπινήματα, καταθέσεις σε δραχμές μετατρέψιμες) ή που δημιουργούν περιορισμένες συναλλαγματικές ύποχρεώσεις (καταθέσεις σε συνάλλαγμα Έλλήνων του έξωτερικού) σημείωσε έλαφρά κάμψη (1979: 998 έκατ. δολ., 1978: 1.074 έκατ. δολ.). Η μείωση στην καθαρή εισροή ιδιωτικών κεφαλαίων της τελευταίας κατηγορίας προήλθε από τη σημαντική κάμψη που παρατηρήθηκε στην εισροή καταθέσεων σε συνάλλαγμα Έλλήνων του έξωτερικού.

Ο δανεισμός του δημόσιου τομέα και της Τραπεζής της Ελλάδος έφτασε τα 634,3 έκατ. δολ. έναντι 525,3 έκατ. δολ. το προηγούμενο έτος. Αύξηση σημείωσαν και οι πληρωμές για χρεώσια του ιδιωτικού και δημόσιου τομέα αλλά με βραδύτερο ρυθμό από αυτό που σημείωσαν οι συναλλαγματικές εισπράξεις από εξαγωγές αγαθών που ύπηρεσιών. "Αποτέλεσμα αυτών των εξελίξεων ήταν να βελτιωθεί για τέταρτο κατά σειρά έτος η σχέση των τοκοχρεολίων προς το σύνολο των συναλλαγματικών εισπράξεων από αγαθά και ύπηρεσίες (1979: 8,4%, 1978: 8,6%).

1) Το έλλειμμα του γενικού κρατικού προϋπολογισμού προέρχεται άποκλειστικά από το πρόγραμμα δημοσίων επενδύσεων, ενώ ο τακτικός προϋπολογισμός είναι ίσοσκελισμένος.
2) Εισαγωγές καυσίμων από εξαγωγές προϊόντων πετρελαίου.